

הישיבה המאתיים-ושבעים-ושבע של הכנסת השניה

יום שלישי, ט"ז מנחם-אב תשי"ג (28 יולי 1953)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.10

א. חילופי גברי בוועדות הכנסת

מפלגת הפועלים המאוחדת מודיעה, שחברי-הכנסת ריס' תין יוצא מוועדת-העבודה ובמקומו ייכנס חבר-הכנסת בס' תוני. חברי-הכנסת ארם יוצא מוועדת-החינוך והתרבות ובמקומו יבוא חבר-הכנסת פרי. חברי-הכנסת בנט ב עוזב את ועדת הכלכלה ובמקומו יבוא חבר-הכנסת רובין.

היו"ר י. קליבנוב :

שמענו את הודעת יושב-ראש ועדת-הכנסת דבר חילופי גברי בוועדות. האם ישנה התנגדות לכך ? אין התנגדות — ההודעת האלה נתאשרו.

היו"ר י. קליבנוב :
אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאתיים-ושבעים-ושבע. רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכנסת להודעה.

דוד בר-רב-האי (יו"ר ועדת-הכנסת) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד לבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות השונות. סיעת הציונים הכלליים מודיעה, שחברי-הכנסת בורנו ואלישר פורשים מוועדת-הכספים ובמקומם ייכנסו חברי-הכנסת סטופ ופרלשטיין. מוועדת-החינוך יוצא חבר-הכנסת רימלט ובמקומו ייכנס חבר-הכנסת חת.

ב. שאילתות ותשובות

שר-הבריאות י. סרלין :

(א) לא. משרדי לא יישאר אדיש, ומעולם לא היה משרד-הבריאות אדיש לבעיה זו.

משרד-הבריאות עשה ועושה מאמצים בכיוון מציאת פת' רון לבעיית הביוב של עיריית תל-אביב החל מהקמת המדינה. ביזמת המחלקה לתברואה של משרד-הבריאות הוקמה „הוועדה האזורית לביוב אזור דן" בסוף שנת 1948, ומאז ועד היום משרדי פעיל מאד בענין זה. לצערי לא נמצאו עדיין המקורות הכספיים הדרושים למימוש תכנית הביוב אשר בהכרח עולה סכומים גדולים מאד.

(ב) לא. אין בידי משרדי הסמכות לשם מניעת הפקעתו של חוף הים.

(ג) לפני שבוע בערך, נפתח חוף הים בצפון תל-אביב, והגישו לשם היא חפשי. שאר חלקי חוף הים, פרט לחלק מסויים ביפו, הנם מוזהמים ואסורים לרחיצה.

יצחק בן-אהרן (זמפ"ם) :
קשה מאד להסתפק בזה.

היו"ר י. קליבנוב :
עתה נשמע שאילתה ותשובה.

חוף הים של תל-אביב רבתי
חבר-הכנסת י. בן-אהרן שאל את שר-הבריאות ביום ה' באב תשי"ג (17 ביולי 1953) :

גידורו של חוף הרחצה בבתיים עלידי בעלי הזכויות וזיהומו של מרבית חופה של תל-אביב חסמו בפני מחצית המיליון של תושבי תל-אביב והאזור את האפשרות לרחוץ בים. הרחיצה בים נהפכה לענין של מותרות, שמעוטי אמי צעים וברוכי ילדים אינם יכולים לזכות להם.

(א) האם יוכל משרד-הבריאות להישאר אדיש כלפי מצב המסכן בריאותו של הציבור ?

(ב) האם אין בידי משרד-הבריאות סמכות מספקת כדי לאחוז באמצעים אדמיניסטרטיביים או משפטיים לשם מניעת הפקעתו של חוף הים מרשות השימוש החפשי של האוכלוסיה ?

(ג) מה בודעתו של השר לעשות על-מנת לפתוח לפני המוני העם את הגישה החפשית ללא תשלום לחוף הים של תל-אביב רבתי ?

ג. חוק ההסגרה, תשי"ג — 1953 (המשך הדיון)

זרה, לשלחו בדרך זו מן הארץ, ולמסרו לשלטונות של אותה מדינה. אם הממשלה לא תחזור בה מחלק זה של החוק, נציע לכנסת להסגיר את חוק ההסגרה ולהחזירו למגרות הממשלה. כנסת נכבדה, נדמה לי שזוהי אחת ההזדמנויות הרא' שונות לדון על מידת יציבות בטחונו של אדם מישראל, כי גם אם חטא בעבר, או חוטא בהווה, דינו דין בן מולדת, שאין לעקרו מתוכה.

אין זאת אומרת שאנו מרוצים מחוק ההסגרה בכללותו ומכמה וכמה סעיפים מפורטים שבו, אולם חוק זה בכללו יכול לשמש בסיס לדיונים בוועדה, ואחיוה לתקונים, רק אם

היו"ר י. קליבנוב :
אנו עוברים לדיון על סעיף ז' של סדר-היום : חוק ההס' גרה, תשי"ג — 1953. את דברי הפתיחה שמענו אמש מפ' שר-המשפטים. לפי החלטת ועדת-הכנסת יש להקדיש לדיון זה שלוש שעות. הדיון יהיה סיעתי, ולפיכך יחולק זמנם של הנואמים מטעם כל סיעה על-ידי אותה סיעה. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ציולינג.

אהרן ציולינג (מפ"ם) :
כנסת נכבדה. אנו פונים לממשלה ומבקשים ממנה לחזור בה מחלק זה של החוק, המתיר להסגיר אורת ישראלי למדינה

יהיה לתקן עול למישהו — נשפוט את הפושע ונעניש אותו, ונטיל עליו שלש נזקים שגם לזולתו.

ואני אומר עוד יותר: אנו נתמך ביסוד של חומר הדין לגבי עבירה שנעשתה בארץ, אם עובר עבירה זו קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו בעברות שעבר לפני עליות. אולם ביסודו של דבר אין אנו גורסים, "יתמו חוטאים", אלא, "יתמו חטאים". עם ישראל איננו עם חוטא, והרבה מן החטאים ומ' קלקול המידות שפשו להוותנו במדינתנו, לא על ראש החוטאים יפלו. אולי גם התכרה באתם המקומות משם באו צריכה לעמוד למשפט וגם חברתנו, שהיא מעמידה אותם לפעמים בתנאים הדרושים לחטא, או שאינה יוצרת להם את הבסיס החברתי המחנך, שיעקור את מכשלת החטא.

עניינינו בקיבוץ גלילותינו אינו לבזר את הזהב הטהור שהוכן לנו, אלא להעביר המוני בני עמנו בכור מצרף, להר' חיק את הסיגים, לחנך את העם לקראת הבאות. עלינו לעסוק בזה יותר מאשר בחוק ההסגרה, ואנו עוסקים בזה פחות מדי, ומשום כך אנו מסגירים למעשה לחטא בלי משפט. אינני רוצה להצדיק כל עריקה מן הארץ, כל עזיבה של הארץ, אבל לא כל העזיבות והעריקות על ראש העוזבים והעורקים יחולו. להם אסור להוציא משפט זה, אבל אנחנו אל נהיה שקטים ושלמים עם עצמנו. אנו מסגירים לא מעטים בגלל התנאים והמשטר שיצרנו, שהם במקרים רבים בלתי הכרחיים.

ייחוס חטאים מן הארץ, נתן לכך וגם נשפוט, נדון על סדרי משפט. נחמיר במשפטם של אלה שחטאם חטא חור, אם גם ראשיתו פרי חיים בארץ שממנה בא. אולם — לא נסגור אורח ישראל לגולה, שאם לא כן, יהיה זה חוק שבות שפירצת גולה בצדו.

כבר אמרתי, שאין אנחנו מרוצים גם מן החוק בכללו. המשפט בימינו איננו חלק נפרד ממסגרת המשטר הסוציאלי והמגמות הפוליטיות המלוות אותו. המונחים שבכל חוק הם פרי מגמות פוליטיות שונות במשטרים שונים, ועשויים לפ' עמים להכשיל אותנו בהסכמי הסגרה על-ידי שימוש לרעה ולמטרות פוליטיות.

אביא דוגמה. הממשלה שלנו, עצמאותנו, קמה כתוצאה מאקטים שהשליטון הזר בארץ קרא להם "מהומות" וממלחמת שתורר שהמשכבד כינה אותם בשם "באנדיטיזם"; וממשלתנו זו אין לה חוש די הצורך למחוק ממסגרת החוקים, שעל-פיהם מותר להסגיר אורח ישראלי לשליטון זר, את הסעיף הדין "בהשתתפות במהומות". דווקא סעיף זה ניצב ראשון בשורת הסעיפים הנזכרים, שעל-פיהם מותר להסגיר אורחים: "מהומות".

שר-המשפטים פ. רוזן:
לא פוליטיות.

אהרן צילוינג (מפ"ם):

אינני יודע אם תישאר בידך הגדרה מדויקת למושג פעולות פוליטיות. אני יודע שאת דיקלו אסרו בצרפת אגב העגנת פועלים, שקראו לה: מהומות. ואנו יודעים מה היה מאחורי זה. אינני יודע מי ירש את המושג, "מהומות פולי' טיות". אני יודע אפילו יותר, אולי חזקים פעלה מממשלתנו זאת לגבי שביתת הימאים, הדבר הוכנס בוודא' תחת המושג של "הפרעה לתנועת אניות על-ידי מהומות". ודאי שאינני יודע איזה מושגים יכניסו לנו מבחון. יש ארצות שונות שיש בהן "מהומות" כגון הודו-סין וארצות אחרות; והיו "מהומות" מות' כספרי. מי זה קורא לאנשים המשתתפים ב"מהומות" האלה בשם "לוחמים פוליטיים"? קוראים להם באנדיטיזם. כך

הוא יגע במעמדם של אנשים שאינם אורחי ישראל. אם אורחי ישראל עלולים להיחלץ מן הארץ, על-מנת לעמוד במשפט במקום שילוחיהם, הרי עלינו לשנות את מושגינו, שהשתדלנו להחזירם ללבנות דורות בני גולה ועולי ישראל.

היה מישהו שראה בחזונו את הסימן לנורמאליות שלנו בכך ש, "נזכה" לפושעים משלנו. אנו לא התפללנו לפושעים ואין אנו רוצים לכפר על חטאים ולהקל ראש בשחיתות מכל מין שהוא, ואפילו לא לכפר על חטאים ופשעים שנעשו מחוץ לתחומי ארצנו. החוטא יעמוד לדין וישא את עונו לפי חוקינו, אולם בחוכנו — בישראל, במולדת, עלינו להקפיד על כך יותר מכל מדינה אחרת. אל יביאו לנו אריות מחוקים דומים לזה במדינות אחרות, ששם מתירים להסגיר אורח שחטא מחוץ לתחומי ארצו. אין בענין זה מדינה ועם כעם ישראל וכמדינת ישראל שתישיבה היום — ואני מקווה שגם בעתיד למשך הרבה זמן — מרביתם לא בתוכה גולדו, וזה עד לדור שישלים קיבוץ גליותינו. אנו מקווים שיבואו אלינו המונים, שישלבו יגדל, שיבואו אלינו מכל הארצות, אינני זוכר מה מגין הארצות שבסטאטיסטיקה של העליה שלנו, נדמה לי 90 וכמה ארצות — יותר מ"שבעים אומה".

ארץ ארץ ומושגיה ותוקיה לפי תנאיה, משטרה וכל' כלתה; ארץ ארץ גם לפי הסכנות להיכשל בעבירות שלא תמיד בחטאיהם, לפעמים בעייתם של התנאים בארצות מכשלת התנאים.

שר-המשפטים אמר — ואמירה זו היא חמורה מאד — שנימוק נוסף להסכמת הממשלה להתיר הסגרת אורח ישראל הוא בזה, שבמדינתנו אנו מקיימים זכות אזרחות כפולה ומותר לאזרח ישראלי להישאר גם באזרחותו, שהביא עמו ממדינה אחרת. בשעתו היה לנו ויכוח על התרת הזכות לאז' רחוק כפולה, אנו התנגדנו לכך על אף כל הסיבות והתנאים שהוסברו לנו. אך אם נחצה הוכחה נוספת לצדקת עמדתנו אז — הרי השימוש בנימוק זה עכשיו היא ההוכחה הטובה ביותר נגד עיוות חוק השבות שנעשה בחוק האזרחות שלנו, בהתאם להכרעת הרוב, שהתיר את האזרחות הכפולה. עכשיו זה משמש נימוק, לא להתחשב ביסוד האזרחות הישראלית — ולהתיר את ההסגרה מן הארץ. וגם בלי לחשוך להחשיך את הזרים ואת השלטונות שלנו הקיימים ושיקומם, בשימוש לרעה בחוק ההסגרה, אנו דוחים את ההנחה של אפשרות שילוח האנשים מן הארץ כדי שיעמדו למשפט מחוצה לה. אנו מוותרים על הצורך בהרצעת המצפון על-ידי ההסתייגויות בחוק המחייבות בירורים מוקדמים, פשוט: איננו רוצים להתיר אפשרות הסגרת אורחי ישראל לשילוח מן הארץ, ולא תבדיל בחטאיהם, לפעמים בעייתם של התנאים בארצות ההן.

אני חוזר ופונה לממשלה: חזירו בכס, שובו ושיקלו בדבר, מחקו את החלק הזה מן החוק, ואז נדון בו כבחוק ענייני. הנוגע לכמה אנשים הנקלעים מארץ לארץ, שאולי ככוונה נודדים מארץ לארץ, כדי להסתיר את חטאיהם. אמנם גם אז נבדוק ונבחן את הכללים שהבאתם לפנינו; נהיה זהירים יותר, אבל נוכל להבין: לא תושב הארץ, לא אורח, אלא עובר-אורח שאיננו יכולים ליכוננו אם חטא חטא פלילי בארץ שממנה בא. ושוב אני אומר: איננו רוצים להקל בחטא, גם לא להקל על החוטא. אינני יודע אם זה שייך לחוק שעליו אנו דנים, ייתכן שהוא שייך לסעיפים אחרים ולחוקים אחרים, אבל לא נתנגד אם ימצא לנכון להכליל זאת כאן, כי אני נשפוט עבריינים אורחי ישראל, על עבירות שעברו בארצות אחרות אם יהיו לכך הוכחות והענק עדויות, ואם אפשר

ובלתי-צפויה לכל אותן הסיסמאות על קיבוץ-גלויות, על חוק השבות, על אורחות אוטומאטית לעולים, ושעומדת בסתירה לא רק לאותם המושגים שלמדנו לשמור עליהם, אלא אף למוסר היהודי.

אתחיל בבדיקה שהיא כאילו פשוטה — הגבלת ההסגרות ביחס לעבירות פוליטיות. מפי שר-המשפטים שמעתי, שאין הוא רוצה לנקוט שום עמדה סופית, זהו ענין של בתי-משפט, אולי יגידו שאבן-הבחן היא המניע, אולי המטרה, ואולי — סעיף מסוים זה או זה בחוק הפלילי. אולם אני סבור שההצעה, כפי שנוסחה, נותנת יסוד מספיק לבתי-המשפט להכריע אחת: כתוב כאן „עבירה בעלת אופי מדיני“ ולא „מעשה פוליטי“, כלומר זה קשור בעבירה „אינאבסטרקטיו“, ולא במעשה קונקרטי. איך ינמקו למשל, שרצח הוא מעשה פוליטי? אין יסוד. לפי שיטה זו היו בוודאי מסגירים את שווארצבארט או את פראנקפורטר. אמנם בבית-המשפט של מושבעים בצרפת לא הוחלט שהריגת פטלורה היא רצח ועבירה, אמנם יהודים בכל העולם מכבדים את פראנקפורטר, אבל אצלנו נושבת כנראה רוח אחרת.

כן שמעתי מפי השר דבר חמור מאד — שעבירה פוליטית היא עבירה נגד מדינה ונגד שלטון מדינה. יש לי קצת נסיון בעבירות פוליטיות, גם בתור עורך-דין. הייתי עורך-דין של עובדים ששבתו, ואגב השביתה פגעו ברכוש של חברה ושל בית-חרושת. לפי ההגדרה שבהצעת החוק — אין זו עבירה בעלת אופי פוליטי. אני יודע שיהודים באירופה זיפו ניירות לשם פיקוח נפש. יצרו ניירות אריים בימי היטלר וגם זיפו ניירות אחרים כדי לעלות ארצה. עכשיו יאמרו: זהו זיוף, אין לזה אופי פוליטי, ולכן — אפשר להסגיר. כלום זוהי הדרך?

יש פגם נוסף בהצעת חוק זו — ענין ההסכמים הבינ-לאומיים על הסגרה. חברי הכנסת הראשונה זוכרים, שכאשר דנו בחוק נגד רצח גול (ג'נוסייד), טענו, שאם לאיוה הסכם בינלאומי יש חוקף משפטי בפנים, בארץ עצמה — כלומר חוקף של חוק ממשי, הרי דרוש להסכם כזה אישור של הכנסת, ואכן — ביחס לאמנה היא נחקבל אישור הכנסת. עכשיו אומרים שעל הסכמים להסגרת אורחים — הממשלה תהיה רשאית לחתום בלא אישור מטעם הכנסת. דבר זה פוגע באמת בכל התוכן של סמכות החקיקה של הכנסת. כדי להביא אדם לפני בית-משפט בארץ, יש צורך בבסיס בחוקים שלנו, ואילו כדי למסור אדם לבתי-משפט זרים — מספיק הסכם ללא חקיקת הכנסת. כיצד אפשר לדרוש ולהסכים להסכמים כאלה בלא חובת ראטיפיקציה?

ועתה רבותי, לענין הסגרת אורחים, דבר שהוא אופייני ביותר להצעה משונה זו. שר-המשפטים אמר לנו שוהי מסקנה של אורחות כפולה האפשרית לפי חוק האורחות שלנו. אין זכר ורמו בחוק זה שנימוק זה הוא צודק. האם לא מותר לפי ההצעה שלכם למסור „צבר“, שנולד כאן, ואין לו כל אורחות כפולה, לכל מדינה שבעולם? האם אי אפשר לפי ההצעה שלכם למסור אדם שיש לו אורחות צרפתית וישראלית לבריטניה? מה הקשר של הצעתכם לאורחות כפולה?

אולם שמענו הנמקה נוספת: יהודי שעלה ארצה נעשה באופן אוטומאטי אזרח ישראלי, ולכן צריך כאילו להתחשב במיוחד באורחות זו. זה היה בעצם הנימוק — שכל עולה יהודי הוא כבר אזרח. קודם כל אין זה כך, לצערי; קיימת תעודת-עולה שיש להשיגה, ונתתם לשר-הפנים סמכות שלא לתת תעודה כזו מכל מיני סיבות, וגם עבירות בחוץ-לארץ הן בוודאי סיבות כאלה. אפילו הבריטים טענו שמי שהוא אזרח — הריהו אזרח, ואפילו ביחס לאורחות פלשתינאית

קראו גם לנו, לכולנו כאן בארץ, אלה שנגדם ערכנו את „המהומות“, והם היו או השלטון החוקי, ומפרשי החוק.

לא נהגתם בחוק זה במידה של זהירות הראויה לנו מזכ-רון קרוב. והרי אנחנו לימודי נסיון. כתוב כאן על הסגרה בשל מתן „תעודות כוזבות“, „שבירת חותמות רשמיים“, „זיוף מסמכים“, אני מבטיח לכם, שבבית הזה יושבים רבים ששברו „חותמות רשמיים“, „זיפו“ מסמכים ונתנו „תעודות כוזבות“ — ויבורכו על שעשו זאת. באשר זה היה חלק ממעשה שבא להגן על המוני יהודים ולהצילם. אינני מתעלם מכך שישנם גם מייפיי מסמכים העושים זאת מתוך מעילה, גניבה וגזילה. גם בין אלה שזייפו בשעתו בטירה מסמכים לצרכי העליה לארץ, היו שעשו זאת אחר-כך גם למטרות אחרות, בטומאה ולא בטירה. אני יודע זאת. אבל דוגמה זו יש בה כדי להוכיח כיצד אפשר לפרש את „המהומות“, „הזיופים“, „החטאים“ האחרים שעליהם מדובר פה, והמשמשים בסיס חוקי להסגרה.

שר-המשפטים אומר, שכל ארץ שאין רוצים לחתום אתה על הסכם ההסגרה, רואה זאת כאקט בלתי ידידותי. אני מרשה לעצמי לחשוב, שארץ שנחתום אתה על הסכם ההסגרה, ביחוד אם אותה ארץ תהיה ארץ של תקפים שיש לה כוח יותר מאשר לנו, ודאי שתראה זאת כאקט בלתי ידידותי אם על-יסוד חוק ההסגרה נפרש „המהומות“ לא כפי שהם מפרשים אותן, לא כ„באנדיטיזם“ אלא כמאבק פוליטי לפי המושגים שלנו. והוא הדין לגבי זיוף מסמכים. אינני יודע לאיזה חוסר ידידות תיקלע, אדוני שר-המשפטים, כשנציע לענין הזה למעשה, עלידי רצונך לברוח מפני חוסר ידידות.

ומכאן לשטח אחר לגמרי. אני קורא כאן על דבר זכות הסגרה בשל חטא מאד רציני. כמו „סיכון חיי אדם עלידי חוסר זהירות“, איש לא יחשוד בי ובכולנו שאנו מזלזלים בחטא כזה. אינני רוצה גם לדבר על אפשרות של שימוש לרעה על-ידי ממשלה זוה, להשתגת ההסגרה בשל סיכון חיי אדם, אם כי אפשר להשתמש בזה לרעה למטרות אחרות. אולם רבותי, אמנם לא כל המשפט העברי הקדום היה טוב. אך באותם הימים היה זה משפט מתקדם, אם כי היו בו גילוי יים אכזריים עד מאד. אך היו בו במשפט הקדום מושגים שמוחו לנו להשתמש בהם. לגבי סיכון חיי אדם ואפילו לגבי גרימת מוות לאדם היו לנו משפטים אחרים, (משום שהיתה בדין ישראל מימרה בעלת ערך: „ייתמו חטאים“) והיו ערי מקלט לרוצחים: „ואשר לא צדה והאלוהים אנה לידו ושמתו לך מקום אשר ינוס שמה“. ואינני יודע אם אני צריכים להסגיר אדם במקרה סיכון חיים „אשר לא צדה“.

הבאתי דוגמאות רק לגבי החוק בכללו, גם במידה שהוא נוגע לאנשים שאינם אזרחי הארץ.

אני אפשר להירגע מההבטחה, שהחוק לא יישמש מכשיר להתנקשויות או מאבקים פוליטיים. אני יודע מה זה „פוליטי“ יים; מאבקים סוציאליים למשל, הם תמיד בעיני מישוהו כמאבקים פוליטיים. ואשר למשפט הצבאי, אני יודע אם יהיה למשל חוק באיזו מדינה שהשתמשות משירות בצבא, היא עבירה לפי החוק האזרחי דווקא ויתכן שצטרף להסגרת את האזרח הישראלי בעל אזרחות כפולה לאותה מדינה שתתבע את שירותו בצבא. נדאג איפוא להבטיח בחוק את הדרוש, אם הדבר יגע בלא-אזרח. אולם מאזרחים משכו את ידיכם, מחקו חלק זה מהחוק, אחרת נציע להחזירו לכם.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. מתוך רגש של מרירות ואכזבה קראתי הצעת חוק זו, שהיא תוספת משונה מאד

ירושה של דורות רבים, אולם אני רואה בחוק זה מבחן ממלכתי חשוב מאד ואפשרותו הפסיכולוגית להשתלב במערכת המדינית, במשפחת העמים, לחיות חיים מדיניים תקינים כאחת מהן.

חבריה הכנסת, בשנת 1937 או 1938 בא אלי קצין משטרה יהודי בשירות ממשלת המנדט, אחד מראשי המשטרה בחיפה, כדי להתייעץ עמי. המקרה היה כזה: ממשלת צ'כוסלובקיה של אז, של שנת 1937/38 ביקשה הסגרת יהודי אחד — אינני זוכר אם כבר נשפט, או נמלט לפני המשפט מציכוסלובקיה — שנאשם ברמאות, הוצאת כסף במירמה, וזיופי חתימות וכל מיני עבירות כאלה, שבניגוד לדעתו של חברי הכנסת ציוללינג לא תמיד יש להם אופי פוליטי. והנה, קצין משטרה הצליח למצא את היהודי המבוקש, אך כשמצאו אמר לו אותו יהודי: הרף ממני, אני עולה בלתי-חוקי, הגעתי לארץ באורח בלתי-חוקי. וקצין משטרה זה הנאמן לצו הישוב ולמסורת שלנו הקובעת שעולה בלתי-חוקי מחוסן על ידינו, אותו קצין משטרה בא אלי במבוכה גדולה לשאול בעצתי, כיצד עלי לנהוג. ברור היה אז, שבתנאים של אותה תקופה, שימשה אצלנו העליה הבלתי-חוקית חסינות מלאה בשבילו. אך מעולם לא הרגשתי את כל הפאראדוקסאליות של מצבו, את כל הפרובלמאטיקה של קיומנו כמו במקרה ההוא. הרי עליידי כך שזכה והצליח לעלות לארץ ולהגיע אליה באופן בלתי-חוקי, והתר לו להיות רמאי וזייפן ולהוציא כסף במירמה, וגם מיהודים, והכל נמחל ונסלח לו משום שהוא הצליח להגיע לארץ. וזהו רבותי, הענין. שאלתי את עצמי, איה הוא הגבול של החסינות הזאת? — הגם שודד בכל רוצח מחוסן אם הוא עולה בלתי-חוקי? ויותר מאשר בכל מקרה אחר, הרגשתי אז מה זה עם לא-עם, מדינה לא-מדינה — כמה משונה היא גישה זו, שאינה יכולה להיות אצל שום עם בריא.

יוחנן בדר (תנועת החרות):
לאנגלים הסגרתם גם עולים חדשים.

דוד בר-רב-האי (מפא"י):
לא הפרעתי לחברי הכנסת ציוללינג ובדר בשעה שדיברו אם כי אני מתנגד בהחלט לגישה שלהם.

כשאני שומע גם מפיו של חבר הכנסת בדר, גם מפיו של חבר הכנסת ציוללינג — אנשים שונים מאד בתפיסתם — דיבורים על קדושת ההנחה, שאסור למסור ולהסגיר יהודי לגויים, בסיסמה: אל תמסור יהודי לערכאות — הרי אני מבין: יש בזה משהו מבוכן ההיסטורי. אך הלא אפשר גם להפוך ולומר: אם כך, הרי אסור גם למסור גוי ליהודי. לא ענין של אזהרות כפולה קובע פה, קובע דבר אחר לגמרי, קובע הענין של האזהרות האוטומאטית שלנו. הרי אנחנו אומרים: יהודי שנכנס לארץ, אם לא הכריזו אחרת הרי הוא אזהרה. החוק מרשה לכל יהודי להיכנס לארץ, ואם כך, איה מצב יכול להיווצר פה? ישראל הופכת למקלט בטוח לכל יהודי מכל העולם — פושע, לא פושע; עובר עבירה, או לא עובר עבירה, רק אם הצליח להגיע הנה לחוף מבטחים, אם רק ירד בנמל חיפה או בלוד — הרי זה מה שעשה בכל חמש יבשות העולם, מחול וסלוח לו. האם כוונתנו היא ליצור מקלט כזה? זה אינו מתקבל על דעתי, על תפיסתי הממלכית. תחת, ועוד דבר: אנשים העולים על הכמה הזאת חייבים לדעת את החוק ולא להעלים עין מכל ההגבלות שישנן בחוק.

זנה אומר חבר הכנסת בדר: מעטות בכלל הארצות המסירות אזהרה. לא שקלתי ולא מינתי ואינני יודע אם רבות הן או מעטות. אבל מדוע מעלים עין מזה, שהחוק

טעני שלא חשוב מתי קיבל האיש את האזהרות. ואילו אתם, מן העובדה שיהודי יכול להיעשות אזרח בישראל בקצב מהיר יותר — הוצאתם את המסקנה שכדאי להסגיר אותו, אם ידרשו זאת, אתם נוטלים מן האזהרות הישראלית את כל ערכה, אולם אין זה הכל.

אני רואה פגם מסוים, קשה מאד, בהסגרת היהודים לידי גויים. רבותי, אני הרי הייתי עורך-דין בחוץ-לארץ, ואני יודע מה מידת הצדק, אפילו במדינות שרצו לבנות בתרישפט על צדק, מה מידת הצדק של שופט גוי כלפי יהודי. ועוד אוסיף ואומר: מה תהיה מידת הצדק של שופט גוי כלפי יהודי אשר ברח ארצה מחמת תביעה פלילית? ואתם רוצים להסגיר יהודים? אתם רוצים להסגיר אזהרות? ואתם אומרים שזה ענין, אשר אינו קיים ברוב המדינות — והמדינות השוללות שיטה זו הן גם כן מדינות מסודרות, הן גם כן מדינות תרבותיות והן גם כן אינן רוצות לשמש כמקלט לעבריינים. ובכל זאת אין הן מסגירות אזהרות. ואילו אתם, דווקא אתם במדינת היהודים רוצים להסגיר אזהרות?

אך אין זו כל האמת. בעיית ההדדיות, למשל, בין אנגליה ובין עבר-הירדן קיים תווה של עזרה הדדית. זהו תווה, אשר בעצם קיומו אין שיווי-זכויות-אתם חושבים באמת, שאם אתם תתחייבו למסור אזהרות שלנו לארצות הברית, וארצות הברית תתחייבנה למסור אזהרות אמריקניות לישראל, יהיה זה הסכם הדדי שווה?

שר-המשפטים פ. רוזן:
מדוע לא?

יוחנן בדר (תנועת החרות):

כי לא יסגירו למדינה אסיאטית, אשר מר דאלס מדבר עליה כפי שהוא מדבר על הפליטים הערביים — הם לא יסגירו אזרח אמריקני לידנו. אבל לכם לא תהיה ברירה, ותסגירו. אף אם יהיו פקפוקים אם יש הוכחות או אין הוכחות, אם הדבר מתאים או לא מתאים, אם יש אלמנט פור-ליטי או אין אלמנט כזה — תסגירו, כי אין שוויון בענין זה בין אימפריה גדולה ובין מדינה קטנה. על כן, על אחי כמה וכמה יש כאן צורך בזהירות.

ואומר עוד דבר. מה הם החוקים של אותן המדינות שאינן מסגירות את האזהרות שלהן? לפי חוקים כאלה קיימת האפשרות לענוש אזרח כזה בבתי-משפט מקומיים, כאילו היה עושה את העבירה בארץ. זאת ההשלמה וזכתי, עית, הרגילה והמקובלת בחוקים של אותן המדינות שאינן מסגירות את האזהרות שלהן. אין חובה להביא את האיש לדיון, אלא אם כן העבירה עבירה חמורה, ואפשר לתקן חוק פלילי של הארץ, שאנשים כאלה יובאו לדיון כאזהרות, לפני שופטים אזרחי ישראל.

אני רוצה לסכם בהערה, שהיא אמנם חמורה במקצת. יש הגיון בקו פוליטי זה או זה. כוודאי יש הגיון במעשים של בלשים, לממן בילוש, לחטוף אנשים יהודיים, לוחמים, פאטריסטים, ולמסור אותם לסי.אי.די. הבריטי, לשתף פעולה בגירוש יהודים לאריתריאה ולקניה, לערוך רשימות לשם כך — כל זה בהצעה זו, הנותנת לאותם אנשים זכתי להסגיר יהודים לגויים. בעצם אין אני יכול להתפלל על כך, אבל כל זמן שנוכל לחום נגד זה — נעשה כן. אני מציע להחזיר הצעת חוק זו לממשלה.

דוד בר-רב-האי (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מבין לרוחם של שני קורמי שדיברו מעל במה זו. בדבריהם באה לידי ביטוי

ישראל על עבירה שעשה במדינה אחרת — זה קצת מרחיק לכת וסותר את עקרונות החוק הפלילי כפי שהוא מקובל בעולם.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :
זאת עושים בעשרות מדינות.

דוד בר-רב-האי (מפא"י) :

אני מוכן להגיד רק דבר אחד : ייתכן שבנומקלטורה, בקאטאלוג של העבירות בנות הסגרה חוץ מפשע, ישנם דברים מסופקים שאפשר להוציא אותם, אבל הלא גם את זה קבע המחוקק בכל הזהירות. הוא אומר : זה יהיה נושא של הסכם בכל מקרה ומקרה. ההסכם יכול להיות כללי ויכול להיות חלקי. יכול להיות הסכם על הסגרה הדדית רק בחלק של העבירות, יכול לגרוע ולא להוסיף, אבל אם אנחנו רואים את עצמנו כמדינה, המנסה להשתלב בחיים התקינים של מדינות העולם, הרי עלינו לקבל על עצמנו גם את החובות שיש כולות להיות מבוססות רק על הדדיות, על הסכם, ועם כל ההגבלות שהמחוקק שלנו הכניס לתוך הצעת חוק זו.

בניגוד לדעת אחרים אני מציע, להעביר את החוק לחוקת החוקה, חוק ומשפט. הוא ילוש ופרט זה או אחר יובהר לאור המציאות והחוקים הקיימים בעולם, אבל העקרון המונח ביסודו הוא עקרון ממלכתי, נכון ובריא.

נחום חת (הציונים הכלליים) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. גם אני בעד זה שהחוק הזה יועבר לחוקת החוקה, חוק ומשפט, אבל יחד עם זאת יש לי כמה הערות. אני מסכים לכך שעם כניסתנו למשפחת העמים מוטלות עלינו חובות מסוימות ועלינו להיגמל מכמה הרגלים שהיינו נוהגים בהם בזמן שהיינו עם מפורז חסר-מדינה. אבל בחוקקנו את החוק הזה, לא נוכל לעבור בנקל על הבעיה שאפשר לקרוא לה „הסגרת יהודי לירי הגויים“.

שר-המשפטים פ. רוזן :

גם אם איננו אורז ?

נחום חת (הציונים הכלליים) :

אני מציע בעיה זו בכוחה מבחינה פסיכולוגית ולא מבחינה משפטית. אינני יודע מה הפתרון שנמצא. אין כל ספק שהאזרחות האוטונומית שקבענו אותה בחוק האזרחות, וגם האפשרות של אזרחות כפולה, מסבכות את הבעיה הזאת עוד יותר. בשבתנו בוועדה נצטרך להעמיק דיון בבעיה זו. ייתכן מאד שבנוסח של סעיף 2, האומר ששר המשפטים רשאי להסגיר ואינו חייב, בשינויים מסוימים, נמצא איזה פתרון, וייתכן שהפתרון יהיה בבדיקה ביחס לרשימת הפשעים. על-לם להיות פשעים כאלה, שיש צורך שלא נהיה כפופים על-ידי התחייבויות למסור יהודי למדינה זרה בתנאים בלתי-רצויים. אין כל ספק שזו תהיה אחת מאבני-הנגף בדיון בוועדה.

הייתי רוצה למצוא במסגרת חוק זה אפשרות שלא נהיה מחויבים להסגיר כל פושע. אם ניקח לדוגמה את המקרה של שאכט שביקר בלוד, אילו היינו עוצרים אותו והיינו רוצים להעמיד אותו למשפט על-פי חוק השמדת עמים (גינטיסיד) או נגד נאצים, ולו היה לנו הסכם הסגרה עם גרמניה והיא היתה דורשת מאתנו להסגיר אותו, הרי לדעתי צריכה להיות אפשרות שלגבי פשעים מיוחדים אשר נעשו נגד יהודים, בצורה זו או אחרת לא נהיה חייבים להסגיר את הפושע.

הערה העיקרית מתייחסת לסעיף 14. סעיף זה קובע את תנאי ההסכמים ואיננו אנונות עם מדינות אחרות שלא יהיו

שלנו בנוי על הסכמי-גומלין? ובכן, אותה מדינה שלא תהיה מוכנה להסגיר את אזרחיה לנו, על עבירות שנעשו בתחומי מדינת ישראל — היא לא תהיה מאפשרות לקבל את האזרח שלנו פושע בגבולותיה. יש חובה של יושר אלמנטרי בקריאת החוק מעל הכמה הזה. חברה-הכנסת בדר אומר: אתם ואמריקה לא תסגירו! כמה פעמים אפשר לרמות? — פעם אחת. לא למלא הסכם אפשר רק פעם אחת. פעם אחת תעמוד ישראל או אמריקה במבחן הזה : ממלאים או אין ממלאים. הסיכון הזה, חברה-הכנסת ציולנינג, קיים גם ביחסי פרט, גם ביחסים של שני אנשים זה לזה. פעם אחת אפשר לרמות? אני יוצא מתוך הנחה ששני צדדים המתקשרים בחור זה שאיש אינו מחייב אותם, ברצונם למלא אחריו. איש אינו דוחף את אמריקה להסכם זה, אבל אם היא מקבלת על עצמה לקיים, היא יכולה פעם אחת לא לקיים, ובוה נגמר ההסכם. וכך מעלימים עין מכל יתר ההגבלות שישנן בחוק זה.

ההגבלה השניה היא, שהעבירה הנדונה צריכה להיות עבירה גם לפי חוקי ארצנו. ויש גם תנאי שלישי, שאיש אינו מוכיר אותו : אין זו פעולה אדמיניסטרטיבית של הממשלה, של אדמיניסטרציה קיימת. זה בכל מקרה ומקרה צו של בית המשפט, שבשבילו קיימת שורה של הגבלות. ואדם שעליו מאיימת סכנה של הסגרה, יש לו תרופה : הוא צריך להוכיח אחת מחמש אפשרויות המפורטות בסעיף 6, ואם הצליח יוצא ידי חובה באחת מהן, הוא איננו ברה-הסגרה. ואז אנחנו עוברים לשטח הדיקאטי של ענין עבירה בעלת אופי מדיני.

לפני זמן קצר ראיתי מאמר באחד הירחונים של החוק הפלילי, Journal of Criminal Law, הדן בכל הפרובלימאטיקה של ההגדרות האלו : עבירות פוליטיות, ועבירות לא-פוליטיות. אני מידה, שהגבול הוא מטושטש. אפשר כמובן להגיד שזיוף חתימה הוא תמיד זיוף, אבל אפשר להגיד שזיוף חתימה לשם מטרה קדושה הופך גם זיוף לעובדה בעלת אופי מדיני.

מה אומר המחוקק שלנו ? הוא מוסר את ההכרעה לבית-המשפט שלנו, ובית המשפט צריך להחליט אם אין בבקשת ההסגרה כדי להענישו על מעשה, על עבירה בעלת אופי מדיני. זאת אומרת, בכל מקרה כזה, יצטרך בית-משפט של מדינת ישראל לבדוק, ואין לנו שום אפשרות אחרת. זו כבר לא אדמיניסטרציה, לא ממשלה הנתונה לתגובות פוליטיות. זה בית-משפט, שבכל מקרה ומקרה יצטרך לראות מהו אופיו של הזיוף, של שבירת התחיימת — אם זו כרוך באיזו מגמה פוליטית ; מהו אופיין של המהומות שעליהן מדובר. והמחוקק לא הסתפק בזה, הוא נתן גם על כך זכות ערעור לבית-הדין הגבוה לצדק, זאת אומרת, שלאחר החלטת שופט אחד בבית-משפט מחוזי יש ערעור בפני שלושה שופטים עליונים במדינת ישראל. עד היכן אפשר ללכת עוד ? איך אפשר בכלל לקיים יחסים עם מדינות אחרות ? איך אפשר לקיים מדינה מתוך הנחה שצרפתי, בלגי, צ'כי שעשה בארץ עבירה וברחה, אין לנו זכות לתבוע שיועמד למשפט במדינת ישראל על עבירה שעשה במדינת ישראל ? שכל המדינות יתייחסו אלינו כאל ארץ מקלט, שאם פושע הצליח להגיע לחיפה, לית דין ולית דיין ?

יוחנן בדר (תנועת החרות) :
עשרות מדינות אינן מסגירות אזרחים.

דוד בר-רב-האי (מפא"י) :
חברה-הכנסת ציולנינג מציע, שאזרח ישראל ישפט במדינת

ריקנית לבקש את הסגרתם עליידי ממשלת ישראל, וזאת הא-חרונה היתה נאלצת, בהתאם לחוק המוצע, להסגיר לידי הממשלה האמריקנית, למען תוביל שני קרבנות חפים מפשע אל הכסא החשמלי.

בנימין אבניאל (תנועת החרות) :

אבל גם את סלנסקי היתה מסגירה...

אמיל חביבי (מקי):

מקראתי עודנו פולט רעל פאשיסטי באמריקה. הוא מחפש קרבנות חפים מפשע חדשים לבקרים, כדי להמשיך בהיסטריה של מלחמה באמריקה. יש בארצנו אזרחים ישראליים שעזבו את אמריקה על מנת להשתחרר מן הרקבון של מקראתי, או מפני שאין ברצונם להשתתף במלחמה התוקפנית בקוריאה. אם יאושר חוק זה, תוכל הממשלה האמריקנית לבקש הסגרת אנשים כאלה, והממשלה כאן תסגירם. אנו מתנגדים בחוקף להסגרת אזרחי ישראל לידי מדינה זרה. במצב זה, בו רתומה ארצנו, כתוצאה ממדיניות המימלה הנוכחית, למרכבתם של מחוררי-המלחמה האמריקניים — תאיים הסגרה זו קודם-כל על האזרחים הישראליים שלחמו בארצות הרכושניות, ובפרט באמריקה, בהיסטריה של המלחמה ולמען השלום.

הכנסת זוכרת בודאי את עמידתנו בעת הדיון על חוק האזרחות הישראלית, בה התרענו על האזרחות הכפולה, באמרנו שהיא תפגע בריבונותה הלאומית של ארצנו. והנה היום בא שר-המשפטים עצמו ומודה קבל עם ועדה, בעובדה, שהממשלה נאלצת להסכים להסגרת אזרחי ישראל לידי מדינה זרה, בגלל קיום האזרחות הכפולה, האם אין זו ראייה חותכת למה שכבר אמרנו, שיש לראות באזרחות הכפולה פגיעה בריבונותה של המדינה?

אזרחי ישראל ריבויים בארצם, והם מסרבים לשלם בעד האזרחות הכפולה את מחיר איבוד ריבונותם.

אנו מבקשים להבטיח בחוקי ארצנו את זכות הישיבה לפליטים המדיניים הלוחמים בפאשיזם, למען שחרור לאומי ולמען השלום.

אנו מבקשים להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

בנימין סילס (הספרדים) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אני מופתע קצת שהדיון על חוק זה מתנהל בצורה סיעתית. התוצאה מכך היא, שהחוק פסול בעיני כל חברי האופוזיציה. למרות היותי חבר בקואליציה, עלי לומר שהחוק הוא טוב מאד, וכי יש לברך את שר-המשפטים ואת עוזריו על הכנתו. הוא השקיע עבודה רבה ויעילה בהכנת החוק, אשר לדעתי יש לקבלו. ברצוני להביא דוגמה שתוכיח כיצד עסקו שר-המשפטים ועוזריו בעריכת החוק.

לדוגמה עליי אמת הרואד, שהוזכרה עליידי השר, צריך היה לכלול בחוקי הסגרה כאלה כל עבירה הנענשת בתקופת מאסר מסויימת. ממשלת המאנדאט קבעה בחוק כללי, שכל עבירה שנענשים עליה בשנת מאסר אחת לפחות, היא בעלת אופי של הסגרה. אילו רצה שר-המשפטים למנוע מעצמו טרחה, יכול היה לפרוך חוק זה באותה צורה. הוא לא נהג כך, אלא דן בכל ענין ובכל פרט של עבירה, אשר בגללה אפשר להסגיר אדם. הצדק עמו ולא עם ממשלת המאנדאט. כך למשל, כתוב בסעיף 169 של החוק הפלילי שלנו: „כל זכר הנכנס לחדר המיוחד לנשים כאשר הוא לבוש שמלת אשה, ייאשם בעון ויהיה צפוי למאסר שנה אחת”. נניח

בהתאם לחוק זה. כאן יכול להיווצר מצב כזה: כרגע קיים אצלנו הנוהג שעל הסכמים ואמנות חותמת הממשלה ואין הם מובאים לאישורה של הכנסת. למעשה, הכנסת לא רק שאינה מאשרת אמנות, אלא לפי הצעת חוק זה, היא מתירה מראש לממשלה לחתום על אמנה שלא תהיה בהתאם לחוק הכנסת. אינני חושב שדבר זה כפי שהוא מנוסח בחוק מת-קבל על הדעת. אנחנו מוציאים חוק מסויים בתנאים מסויימים, או שהסכם לפי חוק זה צריך לבוא לאישור הכנסת, אם ההסכם איננו בהתאם לחוק, או שצריך לשנות את החוק. אבל לא ייתכן שייקבע בכנסת חוק ויחד עם זה תיקבע בחוק אפ-שרות שהממשלה תוכל לעשות הסכם בניגוד לחוק זה, בלי שדבר זה יובא לאישורה של הכנסת. לדעתי, אין ביכולתה של הכנסת לאשר חוק כזה.

יש לי עוד הערות לסעיפים השונים, אבל אני חושב ש-קומם בוועדה ולא במליאת הכנסת.

אמיל חביבי (מקי):

כנסת וכבדה. אישורו של החוק העומד עתה לדיון יאפשר לממשלה להסגיר אזרחים ישראליים לידי מדינה זרה. והטענה שעצד זה לא יינקט אלא לגבי אלה שעברו עבירה שאינה בעלת אופי מדיני, היא טענה בלתי-מימאית בהחלט. שכן שר-המשפטים עצמו הודה אתמול מעל במת הכנסת, שמן הנמנע לתחום תחומים בין עבירה פלילית רגילה לבין עבירה המתוארת כבעלת אופי מדיני, וכי בשאלה זו יש לסמוך על בתי-המשפט, שימצאו את הדרך לקבוע את הגבולות המ-דויקים, ובתהליך משפטי יש לסמוך גם על טענותיו של התובע הכללי, כלומר של הממשלה.

ועוד זאת: בתוספת לחוק הזה, בה מפורטות העבירות המתייבות להסגרה, נכללות בין השאר עבירות מדיניות שאינן משתמעות לשתי פנים כגון „השתתפות במהומות”, „גרימת הפרעה להפלגת ספינות עליידי מהומות”, מכאן שאם אזרח ישראלי שתתף ביום מן הימים בהפגנה בניו-יורק למשל, לשם הפסקת המלחמה בקוריאה, ייחשב לפי חוקי מקראתי ל„משתתף במהומות” ובבואו לישראל כאזרח המדינה תוכל הממשלה האמריקנית לבקש את הסגרתו מטעם ממשלת ישראל והממשלה תיאלץ להסגירו בהתאם לסעיפי החוק המוצע עתה לפנינו.

שביתות הספנים נחשבות בעיני הממשלות הריאקציוניות תמיד ל„מהומות”, והן ראוות בהן גרימת הפרעה להפלגת הספינות. יוצא אפוא שאם אזרח ישראלי משתתף לפני בואו ארצה בשביתה מסוג זה, תסגירו ממשלת ישראל לידי כל מדינה שתתבע את הסגרתו, בגלל השתתפותו בשביתה מעין זו.

כשהונח על שולחן הכנסת חוק הכניסה לישראל, ביקשנו לכלול בו סעיף בדבר מתן זכות מקלט בישראל לכל פליט מדיני הלוחם בפאשיזם, למען שחרור לאומי ולמען השלום. בקשתנו נדחתה בשעתה, אולם החוק החדש המוצע לפנינו בא להציע צעד נוסף את הפגיעה בחירויות העם הדמוק-ראטיות. מטרתו — לתת לממשלה אפשרות חוקית לגרש מכאן לא רק את הפליטים המדיניים המחפשים מקלט בארצנו, אלא גם את אזרחי ישראל שלחמו, לפני עלייתם ארצה, למען זכר-יות מעמד הפועלים, למען הדמוקרטיה, למען השלום.

וכדי להבין את הסכנה שחוק זה צופן בחובו, דמו בנפ-שכם מה היה המצב אילו יכלו שני אמריקנים יהודים הלך-חמים למען השלום, כשני הגיבורים אתל ויוליוס רוזנברג, לבוא לישראל בטרם נעצרו באמריקה ובטרם הוטחו בפניהם אותן האשמות כוזבות. הרי במקרה זה יכלה הממשלה האמ-

אני מחייב הסדר הענין בדרך של חוק. לכן אני מחייב את עצם הגשת הצעת חוק זו. אני סבור שהסדר דברים על ידי הסכמים שאינם מובאים לפני הכנסת, זו דרך לא דרך. עד עתה יש לנו ויכוח ישנוני בקשר עם הסכמים עם מדינות אחרות, מתי הם זקוקים לאישורה של הכנסת ומתי אינם זקוקים לכך. עד עתה אין לנו חוק בקשר לכך והממ" שלה סבורה ששום הסכם איננו זקוק לאישורה של הכנסת. בדרך כלל אין לכנסת כל ביקורת על ענינים אלה. לכן טוב עשתה הממשלה שהביאה לכנסת הצעת חוק ההסגרה.

לעצם הענין — לזיכוח בין המרחיבים לבין המצמצמים של ענין ההסגרה — הרי אנו כעם ישראל מעולם לא מיהרנו להסגיר פושעים לידי מדינות אחרות. אמנם היה זה בזמנים שלא שררו יחסים הדדיים טובים בין המדינות; גם זו היתה הסיבה לכך. אבל בדרך כלל לא מיהרנו להסגיר פושעים לידי מדינות אחרות, גם משום שלא היה אמון בשיטת הצדק של המדינות, גם משום שחשבונו שארץ ישראל, שקדושת הארץ קולטת ולא פולטת. "מעם מזבחי תקחנו" רק במקרים נדירים, אבל בדרך כלל, המזבח גואל את הפושע. הכתוב "לא תסגיר עבד לאוניו" — איננו ענין רק לציווי בקשר עם העבד, הוא מציינן גישה ושיטה מוסרית. אם יש לשפוט אדם, מוטב שאנו נשפוט אותו מאשר נסגיר אותו. אינני יודע למי זה נוח. הרי כל ענין ההסגרה רחבה בנוי על הדדיות. איננו רוצים להעניק לשום מדינה דבר שאותה מדינה איננה רוצה להעניק לנו. אנו חושבים שבחוק זה אפשר לקבוע עקרונות כאלה היכולים להתקבל על ידי מדינות אחרות. אינני יודע אם מדינות רבות בעולם להוטות לכך שהאזרחים שלהן יישפטו על ידי מדינות אחרות. כמובן, שהרחבתה או צמצומה של מסגרת ההסגרה תלויות בנו. נגהל משאומתן על הסכם של ההסגרה בכיוון של צמצום — גם זה יתקבל, שום מדינה איננה דורשת דווקא הרחבה בנידון זה. נעמוד על שיטה של צמצום מול הרחבה, גם הן תסכמנה לכך. לכן אינני יודע אם אנו צריכים להיות כה להוטים להרחיב את השיפוט על אנשים שברחו למדינות אחרות, ובעיקר, אם הם אזרחי מדינות אחרות. אינני רוצה בהרחבה זו ואינני רוצה להסגיר אזרחים שלנו לאזרחים.

הרשונה לי להיאחז בהצעה, ברמז שנאמר על ידי שר המשפטים, הנתון אפשרות של תיקון הצעת החוק. יש לי הרושם שהערה זו נאמרה ככוונה, אולי כדי לעורר את המחשבה בכיוון זה המראה שיש מקום להבהרה. שר המשפטים אמר גם לא אמר זאת בפירוש הוא הבחין בהנמקתו בין אזרחים שהם רק אזרחים ישראלים ובין אזרחים שיש להם נתינות כפולת. לה, ואמר, כי חוק ההסגרה רחב נחוץ אצלנו במיוחד בגלל זה, שחוק האזרחות שלנו מאפשר אזרחות כפולה. אני רוצה להיזכר הזאת: אם נניח, אדם בא לארץ וקיבל את האזרחות הישראלית בלי לזכור על האזרחות של המדינה הקודמת — אותו אפשר להסגיר, שאם הוא לא רצה לקבל את כל גורלו במדינת ישראל ורצה להשאיר לעצמו גם את האזרחות האמיתית ריקנית וביצע פשע באמריקה והמדינה דורשת את ההסגרת — נסגיר אותו לפי החוק הזה, ובעיקר הואיל ולא ניתק את כל היחסים שלו עם מדינת המוצא שלו. אבל אם הוא ישר — אלי שניתק את כל קשריו עם המדינה שממנה בא, קיבל אזרחות ישראלית ולא השאיר לעצמו נתינות כפולה — אותו לא הייתי מסגיר למדינה אחרת, כי הוא אזרח מלא שלנו שאותו אנו יכולים לשפוט, ובתוך ההסכמים שלנו אנו יכולים להכניס סעיף הקובע שאנו מתחייבים לשפוט את האזרח הזה. בדרך כלל, אנו מלאים חשדות בקשר לשיפוט

שלפי החוק המאנדאטורי היתה הממשלה עושה הסכם עם פרס. עד כמה שאני מבין, עבירה כזאת נחשבת בפרס לעבירה חמורה מאד, והעובר עבירה כזאת בישראל צפוי, לפי החוק הקיים כיום, לפחות לשנה אחת מאסר. או צריך היה להסגיר איש זה, והוא מטורף או מטורף למחצה. אולם שר המשפטים נכנס לכל ענין ולא כלל סעיף זה בחוק המוצע, ואני חושב שצריך לברכו על כך.

אני מציע שהתועדה שתדון בחוק זה, תמהר בעבודתה, באשר החוק הוא לטובתה של מדינת ישראל ולא לטובת מדינות זרות, כפי שהניחו חברי האופוזיציה. הוא בא להגן על המדינה ועל אזרחיה הנאמנים, באשר הוא מבוסס על הדדיות, אם חקיקת חוק זה תתעכב אצלנו, לא תוכל הממ" שלה לחתום על הסכמים עם ממשלות אחרות, ואנו נישאר מקופחים. ייתכן שאזרחים בריטיים עשו פשעים בארץ ותורו לאנגליה, וכל עוד לא יהיה לנו חוק, לא נוכל לבקש הבאתם לארץ והעמדתם כאן לדין.

כבר דיבר על כך, שיש להגדיר את המושג "עבירה בעלת אופי מדיני". נכון שהגדרה כזו אין גם בחוק האנגלי. אבל החוק האנגלי היה לפני בתי המשפט באנגליה מספר פעמים וכל אחד ואחד יודע בדיוק מהו פשע בעל אופי מדיני לפי אותו חוק.

לכן רוצה אני לשאול את שר המשפטים: התקדימים האנגליים הדינים בחוק כזה, כמו החוק המוצע, האם חלים הם עלינו או לא? יש לומר זאת ברורות, כדי שנדע אם התקדימים חלים עלינו או לא. או יהיה החוק מובן ומוגדר יפה. דובר כאן על כך, שאיש כמו שאכט, למשל, אם מישור הולך ורוצח אותו, לפי החוק האנגלי, לפי פירושו על ידי פסקי הדין בבתי המשפט באנגליה, רצח כזה איננו נחשב כפשע בעל אופי פוליטי. ובכל זאת יש איזו הצדקה לטעון במקרה כזה, שלא צריך להסגיר את הרוצח. לכן הייתי אומר באופן פשוט, שאם ישנו ענין כזה שמישהו הרג, נניח, את שאכט, או נאצי אחר, או את המופתי, ואותו אדם בא לידי ראל — אין להסגיר אותו. אני בטוח ששר המשפטים לא היה מסגיר אותו בין כך ובין כך. לכן יש למצוא כאן את המלים המתאימות. אני מתקשה כרגע למצוא מלים אלה. אולי יהיה צורך להוסיף לסעיף 6 סעיף קטן מתאים, כי יהיה זה לא מן היושר ולא מן הצדק שנאשם כזה יהיה צפוי להסגרה. וכן מי שנאשם בעוון שאין לו אופי של קלון — אין להסגירו.

דובר כאן על פליטים הזקוקים לתעודות, להצהרות בשבועה אשר בשקר יסודן. נניח, שמישהו נתן להם הצהרה בשבועה בשקר ביסודה, כדי לאפשר להם להגר לארץ אחרת. לפי החוק המוצע, אדם כזה צפוי להסגרה. אבל אני חושב שאין הוא צריך להיות צפוי להסגרה. אנו צריכים להגן עליו, אם פעל מתוך מניעים הומאניטאריים. אבל החוק בכך ללו הוא חזק טוב ואני ממליץ לפני חברי הכנסת על קבלתו.

זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. ברצוני רק להעיר הערות ספורות. לצערי לא יכולתי להשתתף אתמול בישיבת הכנסת ולא שמעתי את ההרצאה של שר המשפטים, רק קראתי אותה. אני מניח שהצעת החוק הזאת איננה הצעה פוליטית, ואינני חושב שיש כאן איזו דעה קדומה לצד זה או לצד אחר בקשר להרחבת חובת ההסגרה או לצמצומה. לכן ארשה לעצמי לעורר כמה ספקות בקשר למספר סעיפי הצעת החוק.

מתאים, להורות שהמבוקש יובא לפני בית-משפט שיכריז עליו הסגרה — על כך כבר עמד חברה-הכנסת ברר"ב האי — אבל שריהמשפטים אינו מחייב לעשות זאת, והכוונה היתה שלא נעשה זאת, למשל, אם לא נהיה משוכנעים שבי ארץ מסוימת יהודי באשר הוא יהודי, או ערבי באשר הוא ערבי, יכול לצפית למה שקוראים "ספיר טריאל". זאת אומרת, כל החוק הזה מישחת על הפרניציפ הפאקולטטיבי.

דבר שני. נקח ארץ כצרת. כבר רמזתי על כך אתמול, ובניתיים חזרתי ובדקתי את השאלה. צרפת אינה מסגירה את אזרחיה, אבל גם היא מסגירה עבריינים אשר נמלטו לצרפת ואשר רק אחרייכן רכשו את האזרחות. לפי החוק הצרפתי, אדם אשר ביצע עבירה לפני רכישת האזרחות, אם כי הוא נהפך אזרח צרפתי, מסגירים אותו. אינם רוצים שהוא יתגונן עליידי רכישת האזרחות כאילו במרמה. לא היו מעניקים לו את האזרחות אילו ידעו שהוא פשע — ולכן מסגירים אותו.

הוועדה, שניתן לה יד חפשית בענין זה, תביא הבחנה זו בחשבון, ואולי זוהי הבחנה חשובה יותר מן ההבחנה שהמי ליץ עליה חברה-הכנסת ורהפטיג, המבקש להבחין בין אלה שיש להם נתינות כפלה ובלו אלה שאין להם נתינות כפולה. מכל מקום ברור: המצב שלנו הוא מצב מיוחד במינו. אמרתי אתמול: יהודי באשר הוא יהודי, בו ברגע שהוא בא ארצה, כאילו עליידי נשיקת אדמת הקודש, רוכש את האזרחות. אמר חברה-הכנסת בדר, שאין זה בריק כן, שהוא צריך להצטייד קודם באשרת עולה. נכון הדבר, אבל זה קל מאד ואין ביד שריהפנים כל אפשרויות שלא לתת את אשרת העולה. כל יהודי יכול לקבל אשרת עולה, אם לא פעל נגד העם היהודי ואם אינו מסכן את הבריאות או את בטחון המדינה, ודווקא ברגע זה מתלבט שריהפנים בשאלה, שעליו לתת אשרות עולה לעבריינים, הוא מוכרח לפי חוק השבות — ואגב אורח, הסכמנו אז לכך בעניינים פקוחות — לתת את אשרת העולה לכל עברייני, לכל פושע ויהיה החמיר ביותר, ואי אפשר לומר על אדם אשר, למשל, זייף באגנקטים בארץ אחרת בסך של ניליון ל"י, שהוא מסכן את בטחון המדינה. ובכן, ציירו לכם מקרה כזה: יהודי, אשר בכיסו כבר נמצאת אשרת עולה, ולאיהודי, שניהם שותפים לעבירה חמורה שבצעו באנגליה, נאמר אפילו — רצח. שניהם נמלטים להודו וברכס הם נעצרים בלוד, עלייף בקשת ה"סקסלנדיארד", אגב אורח, שניהם נשארים נתינים אנגליים, הואיל והאנגלים אינם שוללים נתינות כפולה. אולם היהודי נהפך מיד לנחין ישראלי, והשני — לא. ציירו לכם, שאנו לא נסגיר את היהודי, ואת השני — נסגיר. החושבים אתם שזהו מצב פשוט מבחינה פוליטית? כלום סבירים אתם שדברך זו נוכל להגיע לידי הסכמי הסגרה יעילים? אני סבור שהמצב יהיה קשה מאד. מצד שני, אני מבין את הפקפוקים, וכבר אמרתי שתהיה הזדמנות לשלב ולברר את הדברים בוועדה, אם כי היתה לנו הזדמנות, במב"שלה ובמשרד-המשפטים, לשקול יפה יפה את הדבר, לאחר שיקולים רבים הגענו לאיחל הצעה המונחת עתה על שולחן הכנסת.

המצב במדינת ישראל הוא מיוחד במינו, משום שיש לנו קשר מסורתי עם העולם היהודי כולו. חברה-הכנסת ורהפטיג אמר דבר שאינו מוצדק בעיני, אלא שהא אופיני. אין לו אמן המשפט הגויים. זהו מצב פסיכולוגי מסויים. ומצד שני אנו ארץ של הגירה, שבבת אחת, בין מאות ואלפי יהודים, יכולים להסתכן לארץ פושעים ועבריינים, ואנו עלולים להס' תכר בייסונו עם ארצות אחרות עליידי מקרים של סירוב להסגיר עבריינים.

שאינו יהודי. ואם כי אולי הכתוב, "לא כצורנו צורם ואויז בינו פלילים", שממנו אנו למדים — שאסור ללכת לערכאות — נאמר על עכו"ם ולא על מדינות שאחן אנו מקיימים יחסים דיפלומטיים וידידותיים, אבל בכל זאת אנו מעמידים את השיר פוט שלנו על האזרחים שלנו מעל לכל שיפוט אחר, ואיני חושב שאנו צריכים להסגיר תושב שאנו יכולים לשפוט אתו לפי השיפוט שלנו. אם שריהמשפטים יקבל את האבחנה הזאת, שהוא רמו עליה ונתן את הפתח לחשוב בכיוון זה, הייתי סבור שאז יהיה חוק ההסגרה חוק טוב, בכל אופן, הרבה יותר טוב מאשר מצב ללא הסדר חוקי מתאים.

היור"י קליבנוב:

מכיוון שלא נרשמו עוד נואמים לוויכוח, אבקש את שרי המשפטים להשיב למתווכחים.

שריהמשפטים פ. רוזן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מוכן מצדי להריחיק לכת ולהענות לבקשתו של חברה-הכנסת ורהפטיג, ובמידה מסויימת אפילו לתביעות האפיוזיות, בהצהירי, שבי ענין זה, זאת אומרת בנקודה המרכזית של דיון זה, לא תפעיל הממשלה את העיקרון של דיסציפלינה קואליציונית.

כאן ישנה באמת נקודה אחת רגישה. עוררתי את הנקודה הזאת ועמדתי עליה באריכות, אולי באריכות מופרזת, כדי לשמוע דעות שונות של הבית. אמנם עלי לומר שבענין זה דעתה של הממשלה, ואפילו דעתן של ממשלות שונות — כי למעשה שקלנו את השאלה הזאת כבר בדיון על חוק השבות — היתה תמיד אחידה, שאין להפוך את מדינת ישראל למקלט נוח של כל מיני פושעים, אפילו אם הם מגזע יהודי. אולם בכל הענין הזה יכולות להיות דעות שונות. לא הסתרתי מכס שלפי הערכתי — אינני בטוח בזה לגמרי — לא רק מדינת רבית, אלא אם נעשה מנין של מדינות, ייתכן מאד שרוב המדינות אינן מסגירות את אזרחיהן. לפיכך, אולי לא צדק חברה-הכנסת ברר"ב-האי באמרו, כי החוק מעמיד אותנו לפני מבחן הממלכתיות, המבחן הממלכתי היה בזה שמכל מקום לא נבחין בין יהודים ללא-יהודים, אלא בין אזרחים ישראלים ובין אזרחים לא-ישראלים. אם לא נסגיר אזרחים ישראלים, זה יחל על הכל, לא רק על היהודים. זוהי דעה לגיטימית, ואין לי כל התנגדות שהשאלה הזאת תובא לדיון בוועדה. אנו מצדנו מוכנים לתת חופש הצבעה בנקודה זו.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

מה זה חופש הצבעה, הרי זו נשאת הצעת הממשלה?

שריהמשפטים פ. רוזן:

זאת אומרת, חופש הצבעה שמאפשר לשנות את נוסח הצעת הממשלה. הממשלה מצדה מעבירה את הנוסח המוצע לוועדה, והוועדה רשאית גם לשנותו.

אני רוצה עוד פעם להזכיר לכנסת מה הוא הענין. קודם כל, הצעת החוק אינה מחייבת הסגרת אזרחים. הצעת החוק גם אינה אימרת הסגרת אזרחים. כפי שאמרתי, מצויות בעולם כמה שיטות בענין זה: השיטה הפאקולטטיבית והשיטה המאנדטורית, ואני משתמש במלה זו במובן של שיטה מחייבת. יש חוקים של כמה מדינות האמרים: בתנאים מסויימים מוכרחה המדינה להסגיר. זאת היא השיטה המחייבת. אנו הולכים בדרך השיטה הפקולטטיבית. כל מיני סייגים הוכנסו לחוק, מתוך התחשבות דווקא בשאלה העדינה של הסגרת אזרחים. שריהמשפטים ראשי, אם הוא חושב שזה מקרה

פשע, ומלבד זאת — אותן העבירות המפורטות ברשימה. על־די הסכם עם מדינות אחרות אפשר לגרוע מהרשימה הזאת, אך לא להוסיף עליה. ואשר ליתר החלקים בסעיף 14, הרי הם בדרך כלל פרוצדוראליים, ואינני מבין מדוע בדרך כלל הכנסת תצטרך לדרוש את הזכות לאשר הסכמים שיעשו עם מדינות אחרות, אבל זהו ענין להחלטת הוועדה.

הזכירו כאן את אמריקה, וחבר־הכנסת בדר אמר שאין כל ערובה להדדיות בהסגרה. הוא הזכיר את ארצות־הברית כדוגמה לכך. דווקא ארצות־הברית הן מאד אויבות ונוחות בהסגרת אורחיהן אפילו למדינות הפעוטות ביותר, וכלל אינן מהססות בענין זה. דווקא דוגמה זו אינה עשויה להפחיד אותנו שמא לא תהיה ההדדיות אמיתית. אם ארצות־הברית לא ירצו לחתום על הסכם ההסגרה אתנו, לא נסגיר שום אדם לארצות־הברית, ונהיה איתנים למדי בענין זה. ארצות־הברית גם לא ידרשו זאת מאתנו.

אני מסתפק בהעדרות אלה ומבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. קליבנוב:
נעבור להצבעה.

היתה הצעה של סיעת מק"י וסיעת־שמאל להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):
מאחר שהממשלה לא חזרה בה, אנחנו מציעים להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

היו"ר י. קליבנוב:
הצעתכם היתה מותנית, ואינני יודע איך אתם מפרשים את הודעת שר־המשפטים.

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):
אנחנו מפרשים שהממשלה לא חזרה בה.

היו"ר י. קליבנוב:
אם כן, ישנה הצעה של שלוש סיעות, סיעת מק"י, סיעת־שמאל וסיעת מפ"ם, להחזיר את הצעת החוק לממשלה. לער־מתה יש הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה — 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט — 24

ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ד. חוק המועמדים להתיישבות חקלאית, תשי"ג — 1953 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

לוועדה. הוועדה באה עכשיו בהצעת נוסח חדש של הסעיף. אבקש את יושב־ראש הוועדה להביא את הצעת הנוסח ולנקמה. משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הסעיף גירון שנית בוועדה והוכנסו שינויים בנוסח בלי

אשר להעלות חבר־הכנסת בדר בדבר ההגדרה של עבירות מדיניות, הרי החוק אומר שעבירות מדיניות, וגם עבירות לפי חוק הצבא של ארצות אחרות, אינן בנות הסגרה. לפיכך לא תוכל להתעורר השאלה של הסגרת עריקים. כתוב בפירוש בחוק, שעבירות לפי חוקי צבא של מדינות אחרות ועבירות בעלות אופי מדיני, אינן עבירות בנות הסגרה. לא אמרתי שאנו מגדירים עבירה מדינית כעבירה מכוונת כנגד השלטון, אלא אמרתי שבחוק הפלילי הבינלאומי מתלבטים בשאלה זו, איך להגדיר עבירה מדינית. הבחנתי בין שלוש הגדרות: אחת האומרת, שעבירה מדינית זוהי עבירה נגד השלטון; השקפה שניתל אומרת, שזוהי עבירה נגד השליט; והשקפה שלישית — וכך הייתי גורס אני אילו הייתי שופט — זוהי עבירה אשר המוטיב שלה הוא מוטיב פוליטי. אולם אמרתי, שקשה להת־היב על הגדרה אחת ויחידה.

רצוני לומר לחבר־הכנסת ששון, כי בדברי הפתיחה שלי אמרתי בפירוש, כי בבתי־המשפט באנגליה מצאו בכל מקרה ומקרה תשובה לשאלה, אם עבירה מסויימת היתה עבירה בעלת אופי מדיני, ובדואי התקדימים האלה מחייבים אותנו. דוקא התקדימים האנגליים מראים לנו שאפשר לפתור את השאלה על־ידי שמניחים לבתי־המשפט בכל מקרה ומקרה להחליט אם עבירה מסויימת תיחשב כעבירה מדינית. אבל כל נסיון להגדיר מראש באופן מוחלט מה זאת עבירה מדי־נית, הוא נסיון טפשי. בהצעת החוק אין אנו מדברים על עבירה מדינית, כי יתכן וזה מונח צר מדי, אנו מדברים על עבירה בעלת אופי מדיני, והכוונה לעבירה שנוגעת נגיעה כל־שהיא בפוליטיקה.

הזכיר כאן מישוה את ענין הזוג רונברג. ציפיתי לכך, והייתי בטוח שענין זה יוזכר. נשאלתי: מה היה אילו נמלט הזוג הזה למדינת ישראל, והיתה מתעוררת השאלה אם הם נאשמים בעבירה בעלת אופי מדיני. ובכן, במצפון שקט הייתי מניח את ההחלטה לבתי־המשפט.

אין אתם צריכים להתעלם מן המסגרת של החוק הזה שהיא ליברלית ביותר. קודם כל, צריך שר־המשפטים להניע את גלגלי מכוונת ההסגרה, ואם אין רצונו בכך — החוק אינו מחייב אותו להניע אותה. שנית, בית־המשפט המחזי יחליט אם העבירה היא עבירה בעלת אופי מדיני, או אם בכלל נתמלאו תנאי ההסגרה. שלישית, קיימת אפשרות של פניה לבית־דין גבוה לצדק, ובמקרה זה הוא יכול לבדוק את הענין לגופו.

אשר לסעיף 14, שעליו עמד חבר־הכנסת חת, הרי אינני חושב שהשגותיו הן מוצדקות. הסעיף אומר שעל־ידי הסכם עם מדינות אחרות אפשר לשנות כמה מן התנאים הקבועים בחוק. אבל על־פי הסכם עם מדינות אחרות יכולים אנו לגרוע מן הרשימה של עבירות ההסגרה, אולם לא להוסיף עליהן. זאת אומרת, קיים מאכסימום מסויים, עבירות שהן בבחינת

היו"ר י. קליבנוב:

אנחנו עוברים להשלמת הדיון בחוק המועמדים להת־יישובות חקלאית. כזכור לחבר־הכנסת, התקיימו הדיון וההצ־בעה על סעיפי החוק בשבוע שעבר, פרט לסעיף 14 שהוחזר

(* „דבר־הכנסת“, חוב' ל"א (מושב שני); נספחות, עמ' 2080.

את ההצעה הזאת מעידה, לדעתי, על גישה משטרית, ודבר זה לא ייתכן. זה לא ייתכן, ביחוד כאשר אנו מדברים השכם והערב על תנועה מן העיר אל הכפר. רק אתמול שמענו מפי שר-האוצר, אבן הדין בענין מלט, שיש לו 2000 מקומות פנויים במשקים מושבים, ואנו יודעים שישנם אלפי בתים פנויים וריקים במושבים. אתם מדברים על הבאת אנשים להתיישבות, אולם חוק זה שאתם מנסחים כאן, לפיו אפשר לזרוק אדם מהמקום בלי לתת לו את המינימום: אוהל או צריף לשים בו את ראשו — זה לא ייתכן. גם במקרה הרע ביותר, — כשהמתיישב המורחק מפריע את שלום הישוב על-ידי כרינות — גם לו יש לתת מקום, לו לאשתו ולילדיו, בו יוכלו לשים את ראשם. זוהי ההנמקה להסתייגותי.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):

אם הוא בריון, יהיה לו מקום לשבת בו — בבית-הסוהר.

חנן רובין (מ"פ"ם):

אני חושב שההומור הטוב שלך אינו עוזר הפעם לפתור את הבעיה.

אני מציע לכנסת לקבל את הסתייגותי.

בבה אידלסון (מפ"מ):

כיצד נגהתם ב"כיסופים"?

חנן רובין (מ"פ"ם):

דאגו להם די והותר.

היו"ר י. קליבנוב:

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. הוועדה לא קיבלה את הצעת חבריה-כנסת רובין, כי ראתה בענין זה מקרה של הוצאה לפועל, כמו בכל מקרה של פיגוי דירה. עדיין לא שמעתי שמחייבים בית-משפט להעמיד לרשות מי שהוצא כלפיו צו פיגוי, דירה אחרת. יש להביא בחשבון שהמקרים שבהם תפסוק הוועדה להרחיק מי שהוא יהיו מקרים חמורים למדי, לאחר שצמצמנו את תחולת החוק במידה גדולה. אי-אפשר לבוא ולומר שכאילו יש כאן ענינים של סתם החלפת דירה, כי האדם לא מצא בישוב זה את מקומו הטוב. וראי אין מקום לצטט את המגמות של התנועה "מן העיר אל הכפר"; הלא אלה הם מקרים של "מן הכפר אל העיר" — מקרים של אנשים כאלה שאינם יכולים למצוא מקומם במסגרת ההתיישבות, מפריעים שם ומסכנים את הישוב, ולכן הם מועברים מן הכפר אל העיר. אין להטיל חובה, לא על הוועדה הפוסקת ולא על הגורמים שטיפלו במתן יישוב עד אז, להוסיף לספל בו ולדאוג לו.

מטעמים אלה לא קיבלה הוועדה את ההסתייגות הזאת, ואני מבקש לדחותה.

היו"ר י. קליבנוב:

אנו יגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברה-כנסת רובין לסעיף 14 לא נתקבל.

סעיף 14, בנוסח החדש של הוועדה, נתקבל.

חוק מועמדים להתיישבות חקלאית, תשי"ג—1953, נתקבל.

לשנות את תכנון, שינויים הבאים להבהיר את תכנון של הסעיף. הסעיף אומר, שבמקרה, שמועמד מורחק ממשקו מטעמים הקשורים בהפרת התקנון, תינתן לו הזדמנות לקבל משק אחר במקום המשק שעליו לעזוב, וינתנו לו אפשרויות וזכויות באשראי ובציוד שלא יהיו פחותות מאלה שהיו לו במשקו הקודם. המדובר כאן רק על מועמד המורחק ממשקו לפי סעיף 6(א), כלומר, במקרה שמועמד התנהג שלא לפי התקנון.

לסעיף זה נתווסף סעיף-קטן (ב), האומר שהחלטה כזאת לא תבוצע אלא אם יושב-ראש הוועדה יאשר שההתחייבות להציע משק אחר למועמד אמנם קיימה. בדרך זו רצתה הוועדה להבטיח שהפרוצדורה תהיה שלמה. התוספת הזאת מבטיחה, שלא רק להלכה, אלא גם למעשה אי-אפשר יהיה לבצע הרכות מועמד לפי סעיף זה אלא אם יועמד לרשותו למעשה משק אחר.

היו"ר י. קליבנוב:

האם עדיין יש לחברה-כנסת רובין הסתייגות בסעיף זה?

חנן רובין (מ"פ"ם):

כן.

היו"ר י. קליבנוב:

בבקשה.

חנן רובין (מ"פ"ם):

כנסת נכבדה. לפי סעיף 6 של החוק, שנתקבל על-ידי הכנסת בשבוע שעבר, אפשר להרחיק מתיישב ממשקו מארבעה טעמים: הטעם הראשון — הונחת משקו; הטעם השני — לקלוט או גרימת נזק למקרקעין או למטלטלין; הטעם השלישי — הפרת תקנון הגוף ההתיישבותי; הטעם הרביעי — הייתי אומר, פרחות או כרינות בתוך הישוב.

לגבי המקרה השלישי, מקרה של הפרת התקנון, הביא זה עתה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חברה-כנסת אונא. את ההצעה האומרת שהוועדה לא תחליט על הרחקתו של מועמד לפני שיובטח לו משק אלטרנאטיבי, אני מציע שגם במקרה הגרוע ביותר, מקרה של כרינות והפרעת שלום הישוב, אי-אפשר יהיה להרחיק מועמד ממשקו בלי להבטיח לו דיור באיזה מקום שהוא. אינני יכול להעלות על הדעת שנתן ליום להרחיק איש ממשקו — ואני מניח שיוחלט על כך בצדק — בלי לתת לו דיור כלשהו. לפי ההצעה הזאת אפשר להרחיק אדם ממקום ישובו עם אשתו ובני משפחתו בלי שיהיה להם לאן ללכת. לא רק בית, אפילו אוהל אין חובה להעמיד לרשותו. אני אומר שדבר כזה לא ייתכן.

אברהם הרצפלד (מפ"מ):

סעיף 14 מבטיח זאת.

חנן רובין (מ"פ"ם):

לא. היא מבטיח זאת רק במקרה שהאיש מורחק ממשקו בגלל הפרת התקנון, ובמקרה זה מובטח לו לא רק דיור, אלא גם משק אלטרנאטיבי. אני תובע שכל יתר המקרים יובטח לאדם כזה דיור. אם מגרשים אדם ממשקו בצדק או שלא בצדק, אתו, את אשתו וילדיו, מעבר לתנאים שבחווה ומעבר לחוקי המדינה הקיימים ושלא על-ידי בית-משפט. הרי לא ייתכן שהאיש יימצא על הכביש הראשי בלי שיובטח לו כל דיור. לא הצעתי שיובטח לו בית, בנין אבן, אלא דיור כל שהוא.

עלי להשתמש בביטוי קשה ולומר, שהעובדה שלא קיבלתם

ה. חוק ביטול פקודת החקירה במקרי שריפה, תשי"ג — 1953 *

(קריאה ראשונה)

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה, אני מוכן לציין שישנם חוקים רבים בספר החוקים שלנו, שנתיישנו — הן חוקים שהם ירושה מן התקופה העות'מאנית והן חוקים שהם ירושה מן התקופה האנגלית, המאנדטורית, והגיעה השעה לבטלם. אך אני מתפלל במקצת, כי שריפה-משטרה, או הממשלה, מצאה דווקא את הפקודה הזאת על-מנת להציע לבטלה. אני אינני מחזיק בדעתם. סבורני, שיש צורך בכך, שבמקרים מסוימים תהיה חקירה פומבית על-ידי שופט, אם כי לא ידוע נגד איהו עברין קונקרטי היא מתנהלת.

בחוקים שלנו, לפי המצב הקיים, יש שתי אפשרויות בשטח זה. על-פי הפרוצדורה הפלילית יכול לנהל שופט שלום, כשפט חוקר, חקירה פומבית במקרה של ביצוע עבירה, אם כי לא ידוע נגד מי היא מתנהלת. והאפשרות השניה היא, ששופט שלום יכול לנהל חקירה במקרים של שריפה. אני חשב ששני הדברים נחצים ומועילים, ואלה הם הנימוקים. המשטרה, שאינה מוסר בלתי-תלוי, אלא כפוכה להוראות הממשלה, אינה תמיד מעוניינת לנהל חקירות. השופט הוא בלתי-תלוי, גישתו היא אחרת, הוא אינו כפוף להוראות ממשלה ודרוש לפעמים, שדווקא הוא, ולא המשטרה, ינהל חקירה. ואביא דוגמה מן התקופה האחרונה — היריות בוואדי ערה. במקרה זה לא התנהלה חקירה, לא הובאו אנשים לפני כס המשפט — אך בכל זאת, לפי יומה פרטית התנהלה חקירה על-ידי שופט שלום בחיפה. גם בענין השריפה במחסני הסוכנות, טוב היה ששופט ינהל חקירה בענין זה, ודווקא חקירה פומבית, כדי שהציבור ידע מה התרחש. טוב הדבר על כל פנים, שבמקרים מסוימים מתנהלת חקירה על-ידי שופט. אני מתנגד איפוא לביטול הפקודה הקיימת.

ועתה להנמקתו של שריפה-משטרה — ואני מצטער לומר שאני חולק על הנמקה זו. אני חושב שהיא אינה עומדת בפני ביקורת. מה אמר? הוא אמר שהצעה זו באה כדי לחסוך עבודה מיותרת. — של מי? של המשטרה או של השופט? למשטרה אין מה לעשות. עליה רק לשלוח דיווח-שבון לשופט-השלום הראשי. הוא רוצה לחסוך עבודתו של השופט — ודווקא היא דרושה. דוגמה לכך היא השריפה במחסני הסוכנות, כאשר שרף, בין היתר, רכוש רב של עולים. דווקא מקרה זה מצריך חקירה פומבית כדי שלא לטשטש משהו כאן או שם. על כל פנים, כדי שלא יהיה רינון בקהל בקשר לכך.

ואומר עוד משהו. ייתכן מאוד שאחרי המקרה של ואדי ערה ואחרי הריגת שני אזרחים ערבים בוואדי ערה, מניעת החקירה על-ידי הממשלה — כאשר הענין הזה הובא לפני שופט שלום בחיפה, ייתכן מאוד שהממשלה רצתה לבטל את הסעיף שאיפשר את הנהלת החקירה הזאת. בפרוצדורה הפלילית שלנו, אני חושב שלא היתה הצדקה לכך, כשם שאין הצדקה להצעה זו אשר שריפה-משטרה מציע לנו.

והערה אחרונה. אילו ראיתי דאגה לכך, שהגלגלים הביז-רוקראטיים שלנו לא יחרקו כל כך, שהכל יפעל באופן חלק, אילו הייתי רואה את הדאגה למנוע את ההתרועעות של האזרח ממשרד זה למשרד אחר — אינני אומר זאת על כל המשרדים — אילו הייתי רואה מצד הממשלה, ולאו דווקא מצד הפקידים, אלא מצד הממשלה, את הדאגה הזאת שהמכונה הביורוקרא-

היו"ר י. קליבנוב:

אנו עוברים לסעיף י"ג שבסדר-היום: חוק ביטול פקודת החקירה במקרי שריפה, תשי"ג—1953, קריאה ראשונה.

רשות-הדיבור לשר-המשטרה.

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה:

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת הנכבדים. זוהי אולי הצעת החוק הקצרה ביותר שהוגשה לכנסת. קיים בארץ חוק, שבמקרה של שריפה חייב קצין משטרה לבוא למקום, לבדוק ולחקור את סיבות השריפה ומקורות האש, ואחר-כך למלא טופס שנשלח למפקח הכללי ולשופט השלום הראשי. אם ימצא צורך שופט-השלום הראשי או היועץ המשפטי — הרי הוא עורך חקירה. המתנהלת כדרך כל חקירה בבית-משפט. בשינוי מסויים, בדרך הרגילה, כאשר שופט שלום חוקר במעשה פלילי, ישנו נאשם בפניו, ואילו במקרה זה אין נאשם, אלא השופט חוקר בסיבות ובגורמים, ולבסוף מחליט אם השריפה היתה מקרית או אם היתה זדונית ומכוונת לשם חבלה.

החוק הזה מטיל על המשטרה ועל בתיה-משפט עבודה שאין בה כל צורך. כי במקרה שהמשטרה מוצאת שהשריפה היתה הצתה, היינו עבירה פלילית — נעשית כל הפרוצדורה הזאת, העדויות מובאות לבית-המשפט, כל ההוכחות והראיות נשמעות בבית-המשפט, וגם יש נאשם או נאשמים. בית-המשפט מחליט אז אם היה זה מקרה של הצתה ויש להעמיד נאשם מסויים לדין, או הוא מחליט שאין די הוכחות לכך. ובכך, אין כל צורך בחוק זה, ובמשך תקופה שלמעלה משלושים שנה היו בארץ-ישראל ובישראל רק שני מקרים בהם ערך שופט שלום ראשי חקירה כזאת; מקרה אחד בתקופת המאנדט, ור שני — במדינת-ישראל. מקרה החקירה בענין השריפה במחסני הסוכנות והשק"ם ביפו אור ליום ארבעה ביולי 1952. במקרה זה של השריפה במדינת-ישראל קיים שופט-השלום הראשי שתים-עשרה ישיבות, שמע חמישים עדויות, ובסופו של דבר אמר לנו שקרתה שריפה בתאריך מסויים, ששריפה זו לא היתה לפי כל המסיבות זדונית ואינה מהווה עבירה של הצתה, והנזק שנגרם הוא כזה וכזה. בזה נסתיימה הפרשה, והוא שלח דיווח-שבון לשר-המשטרה, כי לפי הפקודה הקיימת חייב שר-פס-השלום הראשי לשלוח דיווח-שבון למזכיר הראשי של הנציב העליון, היינו לנציב העליון, ובמדינת-ישראל — לשר-המשטרה.

המשטרה עשתה עבודה רבה, ושופט-השלום הראשי עשה גם כן עבודה קשה מאוד מאוד, ללא צורך. כי ממה נפשך — אם יש להאשים את מישור, הרי המשטרה מביאה את הנאשם לפני בית-המשפט, לפני השופט. והוא שומע את העדויות ומחליט; ואם אין, אין טעם בעבודה יתרה אשר נטילנה על השופט.

לכן מציע אני לבטל חוק זה, שאין צורך בו ולהעביר הצעה זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. קליבנוב:

רשות-הדיבור לחבריה-כנסת רובין.

(* דשומות (הצעות חוק, חוב' 162).

ש"מסדרים" את המחסנים, שאחר כך "במקרה" מתוך "אסון" שאי אפשר להסביר אותו, יעלו באש.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

כנסת נכבדה. כשעוסקים בפרשת שריפה, זו הודמנות לעורר שאלה הקשורה בעקיפין גם בחוק הזה, והיא — דבר אימות נזקי הסתגנויות במשקי הגבול, עליידי המשטרה. לפי חוק הארנונה הקיים זכאים נפגעים — והם בעיקר משקי הספר, "הספר" התרחב אצלנו קצת — לקבל פיצויים בעד נזקים שנגרמו עליידי מסתננים.

אולם מה נחשב מהניזוקים? — נחשב מהם להביא הוכחות שאמנם מסתננים גרמו לנזק, וטיבם של מסתננים, שהם משתדלים להסתכן בחורה, והכלבים לא תמיד משמשים הם נושאי עדות. התוצאה היא שנפגעל ההסתגנויות מהלכים חדשים, ואפילו שנים, אחרי משרד הארנונה, שאין מגיעים אליו לפי כתובת ברורה להם, ואינם זוכים לקבל את תמורת נזיקתם. הדבר הגיע לידי ביטויים נסערים למדי בועדת-הכספים. כאן יושב אחד המסעירים, חברי-הכנסת הרצפלה, קיבלנו הבטחות רבות שהדבר יתוקן... ואולי גם חוקן משוה — אינני רוצה לקפח זכות הסערה בועדת-הכספים — אולם הענין ביסודו איננו מסודר. המשטרה טוענת: אינני יכולה לתת תעודה משום שלא הוכח הדבר; ומשרד הארנונה טוען: איני יכול לשלם פיצויים בעד הנזקים, משום שהמשטרה אינה מעידה שנגרמו עליידי מסתננים. ובמקרה שריפה, שמסתננים גרמו לה, המשטרה אינה יכולה להעיד, והנזק נשאר בעינו.

אני מודה ומתוודה, אינני איש-משפט כחברי-הכנסת ש'קדמו לי בויכוח הזה, ואולם סבורני שפסקדינו של שופט לאימות מקור הנזק יכול לשמש גורם לקביעת בסיס שיחייב לתשלום והחזרת נזקים במקרי שריפה. והענין איננו רק בנזק במקרי שריפה; כי אם גם הנזקים הקשורים בחוקים אחרים. וצריך איפוא לדאוג שהדבר הזה יובטח גם שם — אבל קודם כל כאן.

אם כן, אפילו נימוק זה בלבד מחייב להניח בינתיים לחוק החקירות הזה בשלום, לא למהר להעלות אותו באש השריפה, לפני שהבטחנו ענינים מענינים שונים, שהאינטרסים של תושבי המדינה קשורים בהם, והם חיוניים למדי. ואני מפנה את תשומת-לבה של הממשלה — אין זה דווקא עניינו של ש' המשטרה, כי אם של הממשלה; אולי יותר של ש' המשפטים ושל ש' האוצר — להבטיח סוף סוף בחוק את הענין הפשוט הזה, שבנוקים, שלמי שיקול דעת הם נזקי הסתגנויות, גם אם אין הוכחות של ראייה עליידי החוק הפלילי או עליידי חוקים אחרים, לא יהיה עיכוב במתן הפיצוי המגיע לסובל.

ש' המשטרה ב. ש. שיטריט:

כנסת נכבדה. נדמה לי שחברי-הכנסת בדר יודע היטב שבכל מעשה עבירה המשטרה חוקרת; חוקרת וגם מחליטה, אם יש בידה הוכחות לכאורה להביא לפני שופט, או אין בידה הוכחות כאלה. הוא הדין בכל מקרה של שריפה. שריפה יכולה להיות שריפה שאין דנים עליה, שאין עונשים עליה, ויכולה להיות הצתה שהיא מעשה פלילי מסוג משע.

ובכן, שריפות קורות בכל עיר ועיר, בכל ערב שבת, ואם אביא לכם סטטיסטיקה של שריפות, תתפלאו. ישנן מאות שריפות. שולחים טפסים לטופט-השלום והוא רושם לפניו. במקרים מסוימים רוצה טופט-השלום בחקירה. אולם במשך תקופה של שלושים שנה היו רק שני מקרים שנחקרו. אומר לכם בדיוק מה המצב. תוך חמש שנים קרו מאות

סית תפעל באופן פחות ביורוקראטי, באופן יעיל יותר ובפחות התרוצצות של האזרח, הייתי מבין את ש' המשטרה שהוא מביא את הצעת החוק לביטול הפקודה הנדונה. אך אין הדבר כך. על כן אני מתפלל במקצת על ההצעה. כפי שאמרתי, ישנם חוקים עותומניים וחוקים מאנדאטוריים רבים שנתיישנו, וישנם חוקים רבים שעומדים בתור לביטול לפני החוק "המסכן" הזה. אני למשל חושב, שפקודת המשטרה היא קודמת, אם כי אני חושש מאד, שאם הממשלה הזאת תציע תיקון לפקודת המשטרה — לא יהיה החוק החדש טוב יותר, אלא גרוע יותר מהפקודה המאנדאטורית.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת. הצעה זו מורוה מאד בעיני. לפי הנסיון של שריפות מסתוריות, שקרו בארץ דווקא במחסנים שעליהם התהלכו בעבר שמועות שונות ומשונות — בנמל חיפה, ששימש זמן רב נחלת גנבים, בצבא ב' 1949 ובמחסני הסוכנות בהם נעלם רכוש עולים ואין תובע את על-בונם — הייתי חושב שהממשלה תביא לנו חוק כדוגמת חוק למניעת טרור או חוק עבירות נגד המדינה וכו' כתוב, שאם חלה שריפה באיזה מחסן ציבורי, חוקה שזאת היתה דליקה בודו, אלא אם יוכח עליידי החשודים שלא עשו זאת. ברוח ממשלה זו, לאור המציאות הקיימת בארץ, אולי היתה זו הצעה מובנה, ואני גם רואה שהרעיון מתחיל למצוא חן בעיני ש' המשטרה. אך במקום זה באה ההצעה לחסל את הסאנקציה הדלה — ובכל זאת סאנקציה — הקיימת כיום בחוק, ואם יעלה מחסן באש, יוכלו רק העתונים להודיע לציבור שקרה מה שקרה.

אמנם אמון זה בעתונות הוא דבר יפה, אבל אני חושב שלא רק העתונות ממונה על שמירה על הרכוש הציבורי. קראתי את הדינים והחשבונו על כל מיני חקירות, על החקירה בנוגע לשריפה במחסני הסוכנות והשק"ם ביפו. בנוגע לשריפה בחיפה לא היה שום דין-וחשבון. בנוגע לשריפות במחסני הצה"ה איזו ועדה ממשלתית, הובטח לנו דין-וחשבון בזמננו, אבל לא קיבלנו אותו.

רצוני להגיב על הדין-וחשבון בנוגע לשריפה ביפו. שם היה איזה דיבור על דליקה עצמית. אדוני ש' המשטרה, למדתי פעם קרימינליסטיקה, ולמדתי זאת מפי פרופסורים טובים ומתוך ספרים עבים. ולמדתי שדבר כמו הדליקה עצמית, איננו קיים, שזו סתם אנדה שהמציאו אותה העבריינים.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

זה השרב בארץ.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אולי השרב בארץ, שהיא ארץ נסים, יכול לבוא לעזרת אלה ש"סידרו" מחסנים לפני השריפה. בכל אופן, במצב כזה, אדוני השר, כשיש בספר החוקים תקנות לשעת-חירום הידועות לבנאי ושהכנסת הטילה בזמנה על הממשלה להסיר אותן; כש' יש כל-כך הרבה חוקים שאיש אינו זוכר את שמם ואינו יודע להם מה קיימים, אבל לשעת הצורך יכולים בכל זאת כמה מהם להיות נחוצים — לחפש ולמצוא ולבחור דווקא חוק זה ולחסל אותו — זה מוזר, מוזר מאד בעיני. אני במקום אדוני הייתי עושה חקירה, מי המציא הצעה זו, מי יום אותה, מי הוציא מתוך ספר החוקים דווקא חוק זה כדי להשמיד אותו. זה דבר מאד מעניין. אם תיעשה חקירה, אולי תמצא שיש ארגונים טוריסטיים הרבה יותר מסוכנים מאותם ארגונים טוריסטיים שאתה חושב אותם לחשובים, והם הארגונים

— חוק ביטול פקודת החקירה במקרה שריפה (שיטריה, ציולינג, קליבנוב) : חוק תקציב הפיתוח (יוני — יולי 1953) (קליבנוב, גוריו) —

יהיה חוק כזה, המשטרה תתן תעודות, כי אז היא האינסטנציה הקובעת, אבל כשיש חוק אנחנו אומרים: השופט דורש הר" כחה, ואם מגישים לשופט, יתן הוא אסמכתה על הדבר שאתה מוכיח לו. אבל אין המשטרה גורסת שזה בסמכותה, ואם היה מקרה שריפה שהוא מאותם סוגי הגזקים שחוק הארנונה חייב בהם, זה לא ענין של המשטרה. אנחנו יכולים לומר שקרה מקרה שריפה כזה וכוה, נשרפו כך וכך דונמים חטה או שעורה, ותגיש תביעה למשרד-האוצר. אבל המשטרה אינה עוסקת בדברים שאתה הראית עליהם.

אהרן ציולינג (מפ"ם) :

אבל משרד-האוצר תובע אישור מהמשטרה.

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה :

אם משרד-האוצר יתבע, המשטרה תתן אישור. לא ידועים לי מקרים כאלה שהמשטרה לא נתנה אישור. כאשר הסמכות היא בידי המשטרה היא בוודאי תתן.

דיברו כאן על ביורוקרטיה. אינני יודע על ביורוקרטיה במשטרה. אינני רוצה שתחשבו את זאת לתהילה, וכאילו אני רוצה להתפאר בכך. חברי-הכנסת רובין, תנסה-נא לטלפן אל מספר 999 (אותו שאתה נלחם בו כל-כך), ותשמע את תשובת המשטרה. תנסה לטלפן ותיווכח אם יש שם ביורוקרטיה.

אני מציע, אדוני היושב-ראש וחברי-הכנסת, להעביר את הצעת-החוק הקצרה ביותר, כפי שצינתי, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. קליבנוב :

ישנה הצעה אחת להעביר הצעת-חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק ביטול החקירה במקרי שריפה, תשי"ג—1953, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ו. חוק תקציב הפיתוח (יוני — יולי 1953), תשי"ג—1953 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

מילווה חובה תשי"ג—1953 — 2,000,000 ל"י; בסך-הכל — 20,000,000 ל"י.

חלוקת הסכום של המקדמה לתקציב הפיתוח לסעיפים, לסעיפי-משנה ולפרטים של הוצאה, תיקבע עליי ועדת-הכ"ספים של הכנסת על-פי הצעת שר-האוצר.

תוך הדיון על הצעת חוק זו בוועדת-הכספים, לשם הבאתו לקריאה שניה ולקריאה שלישית בכנסת, הגישו באי-כוח האוצר לוועדת-הכספים את פרטי החלוקה, והוועדה כבר קיימה דיון על פרטי החלוקה, אבל עדיין לא הצביעה עליהם סופית.

ההוצאה מתחלקת לפי הפרטים הבאים: חקלאות, הלוואות והשקעות בסך-הכל 7,000,000 ל"י; תעשייה, מחצבים ומכרות — 2,450,000 ל"י; תחבורה — 1,600,000 ל"י; שיכון, בכלל זה שיכון עולים — 2,400,000 ל"י; הלוואות לרשויות מקומיות ולחברות ציבוריות — 1,100,000 ל"י; בנינים ומוסדות רפואיים

שריפות, ומקרה אחד נחקר. במשך שלושים שנה קרו הרבה יותר, אלפי שריפות — עוד מקרה אחד נחקר. המשטרה ח"ר קרת ואם ישנה הוכחה כלשהי היא פונה לבית-המשפט, ואני תמה על כך שגם חברי-הכנסת רובין וגם חברי-הכנסת בדר אמרו: המשטרה אין לה מה לעשות, ובכן נעסיק אותה. אילו היינו צריכים, ואילו היה שופט-השלום הראשי חייב לחסור בכל מקרה שריפה שהיו מביאים לידיעתו, ספק אם מחצית התקציב שהקצבתם למשרד-המשפטים היתה מספיקה. היתם צריכים למנות הרבה שופטים ומאות שוטרים אשר יעסקו רק בדברים אלה.

ובכן, אין מביאים דבר למשפט אלא אם כן יש יסוד לכך. לפיכך גם במקרה זה — האם סבורים אתם שההוכחות או הראיות ששמעו לשופט לא היו בידי המשטרה? המשטרה היא שאספה את ההוכחות, היא שבדקה אותן, ייתכן שהשופט יאמר: אני רוצה לשמוע את ההוכחות, ואז מביאה אותן המשטרה לפני השופט. ייתכן שהשופט יביע דעה שהוא רוצה לשמוע עוד מומחים. אבל בעצם כל ההוכחות נאספות עליידי המשטרה. גם אם אנחנו מאמינים למשטרה במקרים של אבדן נפש או אבדן רכוש יקר, הרי אם אין הוכחות אין מביאים את המקרה לבית-המשפט, ואין השופט יכול לדרוש הוכחות כשאין. אין גם חוק המחייב זאת. אין השופט תובע מהמשטרה להביא למשפט מקרה שקרא עליו בעתון, או מקרה ששמע עליו. במקרה כזה אני אומר: אדוני השופט, אין לי הוכחות ואינני חייב להביא זאת למשפט.

לפנינו חוק שאין בו צורך, ומה גם שהוא חוק מאנדא-טורי, ואתם תמיד טוענים שאנחנו נאחזים בחוקים המאנדא-טוריים הללו כדבר-השן שבקרושה. אנחנו באים ואומרים: יש פה חוק שאין צורך בו, הוא מסרב את העבודה, מטיל מעמסה גם על המשטרה וגם על בתי-המשפט, אנחנו מבקשים לבטלו, באים כאן ותוקפים אותנו ואומרים: חוק זה יש בו צורך, הוא חיוני כל-כך למדינה שצריך להשאירו. למה? אין טעם. מה שאמר כאן חברי-הכנסת ציולינג אינו שייך למשטרה, כפי שהוא עצמו ציין, זה ענין הנוגע לחוק הארנונה. אם לא

היו"ר י. קליבנוב :

אנו עוברים לקריאה שניה ושלישית של חוק תקציב הפיתוח, יוני—יולי 1953. המסמכים יחד עם ההסתייגויות מונחים לפניכם, אבקש את יושב-ראש ועדת-הכספים להרשות על חוק זה.

ישראל גוריו (יו"ר ועדת-הכספים) :

כנסת נכבדה, אני מביא לאישור הכנסת חוק תקציב הפיתוח (יוני—יולי 1953) בסכום כולל של 20,000,000 ל"י.

בתקופה זו של החדשים יוני-יולי תוכל הממשלה להוציא 20,000,000 ל"י למטרות פיתוח כמקדמה לתקציב הפיתוח, ואומדן ההכנסות לכיסוי ההוצאות בתקציב זה ניתן בתוספת לפי הפרטים הבאים: קרן התמורה של השילומים — 5,000,000 ל"י; קרן התמורה של ההענקה — 4,000,000 ל"י; מילווה העצמאות — 5,000,000 ל"י; רשות הפיתוח והתקציב הרגיל — 2,000,000 ל"י; מקדמה למסי-הכנסה — 2,000,000 ל"י;

צמצום והגבלה בפעילות המשקית — וזה נוסף לכל מה שיש לי לומר סביב נושא זה בשטח הפוליטי.

אנו מציעים העלאה במקדמת מס ההכנסה ובמילווה החובה. יחד עם זה אנו מציעים הנהגת מילווה זהב. לפני ימים ספורים הניחה הממשלה על שולחן הכנסת אחד החוקים המסורתיים שלה, על הארכת תוקף של תקנות, ובו נאמר, כי הממשלה רשאית „לעסוק" בעניין זהב. בכל פעם שמאריכים תקפן של תקנות אלו, אנו רוצים שהממשלה תשתמש סוף סוף בפועל בסמכות החוקית אשר בידה לרכישת הזהב שבידי הקהל. הסכום שאנו מציעים כהכנסה ממילווה זהב, והמגיע ל-5 מיליון לירות, לא זו בלבד שהוא יכול להיגבות אלא הוא גם דרוש למשק. אין נכנס לפרטים נוספים בקשר לתקציב ההכנסות, מתוך היענות לפנייתו של יושב-ראש ועדת-הכספים לעשות זאת בשעת הדיון על תקציב הפיתוח השלם. אעיר רק הערות אחרות בקשר להוצאות.

מפלגתי הציעה פירוט אחר, שהוא לדעתי נכון יותר מן הפירוט שהוצע עליידי שר-האוצר, ואשר לא הובא לאישור הכנסת. בקווים בולטים הרי הצעתנו אומרת: הגדלת הסכומים המוקדשים לפיתוח החקלאות ולהקמת מפעלי-התיישבות חד-שימי. אנו מוסיפים סכומים ניכרים גם לעניני התעשייה, באשר אנו יודעים שהממשלה הזאת, הרוגלת כביכול בדאגה לתע-שיה, רחוקה מכך, עדות לדבר — הצפת השוק בתוצרת-חיוך. אנו מציעים סכום של מיליון לירות לשם הקמת חברת-נפט לאימית, לפיתוח מקורות הנפט עליידי המדינה באופן עצמאי. אנו מציעים דאגה מיוחדת לירושלים, ועידוד מפעלים קואר-פראטיביים ומפעלים אחרים בשטח התעשייה והמלאכה בעיר-הבירה. אנו מציעים לסעיף זה רבע מיליון לירות, מתוך ידיעה שירושלים משמשת היום אחד המקומות הסובלים ביותר מן האבטלה.

לפני חברי-הכנסת מונחת הצעת הפירוט של תקציב ה-הוצאות הדורשתי, הבנוי על הכנסות שיכולות להיות לדעתנו ריאליות, לו רצתה הממשלה בכך. אנו מציעים תקציב של פיתוח, בניגוד לתקציב של אי-פיתוח שהוצע עליידי הממשלה והמתבסס בחציו על סעיפים פסולים מבחינה פוליטית וכלכלית גם יחד. בשטח ההוצאות אנו רואים, כאמור, צורך מיוחד להגדיל את ההוצאות לצרכי התיישבות וחקלאות, תעשייה ומלאכה, פיתוח אוצרות-הטבע ודאגה לירושלים.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. מר בן-גוריון אמר פעם, שאם שר אינו נוכח, ממלא ראש-הממשלה את תפקידו. אני רואה, שממלא מקום ראש-הממשלה בא היום הנה למלא את מקומו של שר-האוצר, שלא מצא לנכון להשתתף בדיון הסעיף על תקציב הפיתוח, ואפילו לא להיות נוכח בדיון זה. היום ממלא שר-החוזק גם מקומו של שר-הפיתוח, שהתחיל בטיפולו בשטח זה עליידי כך שנעדר גם הוא מן הדיון על תקציב הפיתוח. העובדה ששני השרים האלה אינם היום כאן, מעידה, עד כמה נהפך בעיניהם אישור התקציב עליידי הכנסת לשיגרה בלתי-מבטיחה. הם מפעלים מאתנו כנראה, שנשחק בסבלנות בלעדית את „המשחק" כביכול, לאחר שהם הורידו את הדיון לדרגה של משחק וטכס ריק. בחק שהוצע יש סימנים נוספים לגישה זו. היום אני מבין לשם מה דרושה פגרת הכנסת. פגרת הכנסת דרושה כדי שתקציב הפיתוח השנתי יוגש שלושה שבועות לפני פגרת הכנסת ויתקבל אי-שם בסוף חודש אוגוסט או בתחילת חודש ספטמבר. נניח, שלא היה לנו פגרת הכנסת. אני בוודאי היו לנו עוד שנים או שלושה תקציבים זמניים, אולי

איים, בתי-ספר ומוסדות ממשלתיים—1,300,000 ל"י; עבודות ציבוריות — 1,300,000 ל"י; פיתוח ירושלים ובפעלים שונים — 150,000 ל"י; משרד העבודה — 2,000,000 ל"י; רורבה כללית — 700,000 ל"י.

כאמור, ועדת-הכספים תאשר את התקציב הזה לסעיפי המשנה שלו ולפרטיו.

חברי הכנסת, היום הונח על שולחן הכנסת תקציב הפיתוח לשנת 1953/54, ולפי הידיעות שנמסרו לי, עומד שר-האוצר לפתוח בדיון על התקציב בשבוע הבא. מאחר שהכנסת אישרה מקדמה ראשונה לחודשים אפריל-מאי, ועכשיו מתבקשת הכנסת לאשר מקדמה לחודשים יוני-יולי, ומאחר שרק לפני שבועיים ימים בערך היה קריאה ראשונה ונתקיים דיון רחב למדי על תקציב הפיתוח — כבר היה זה הדיון השני — תוך פרק זמן קצר, ומאחר שבועות שבוע ימים אנו עומדים בפני דיון כולל על תקציב הפיתוח לשנת הכספים 1953/54, סבורני שחברי ועדת הכספים המסתייגים ייטיבו לעשות, אם לא ירחיבו ביותר את ההנמקות שלהם, וישאירו את הנימוקים שלהם לקריאה הראשונה על תקציב הפיתוח כולו.

זו הצעתי להם. מכל מקום, שמורות הסתייגויות לחברי-הוועדה, חברי-הכנסת ציילינג, בדר, ולסיעת מק"י.

לאחר שמיעת הסתייגויות, במידה שיהיה צורך בכך, אשיב ככל האפשר בקצרה.

חנן רובין (מפ"ם) :

אנמק הפעם את כל הסתייגויותי לחוק זה בכתיאחת. ברוצני להעיר תחילה הערה קלה:

מוצע בחוק, ששר-האוצר יהיה ממונה על ביצוע חוק זה. לאחר שהתבררנו לפני שבועות אחדים על קביעת שר-הפיתוח, היה טבעי יותר ששר-הפיתוח יהיה ממונה על ביצוע חוק תקציב-הפיתוח. אולם כנראה שאפילו בין שרי מפא"י בממשלה אין הדבר מובן כל כך מאליו. בלי להעדיף את מר אשכול על מר דב יוסף, או את מר דב יוסף על מר לוי אשכול, הריני סבור שבעניני פיתוח צריך לעסוק השר הממונה על הפיתוח.

לגבי ההכנסות אנו חושבים קודם-כל, שיש לא רק אפ-שרות אלא גם צורך והכרח להגדיל את התקציב. במסגרת תקציב זה אנו מציעים העלאה של 6 מיליון לירות. אנו מוחקים את הסעיפים הקשורים בהכנסות שיש בהן פגם פוליטי — לרבות קרן התמורה של ההענק — המשעבדות מבחינה פוליטית ומעכבות את התפתחות המשק.

שר-החוזק מ. שרת :

אתה לא נהנה מהם ?

חנן רובין (מפ"ם) :

חשבתי שכבר מצאת נימוק חדש, אך מתברר שלא התקדמת בשטח זה.

שר-החוזק מ. שרת :

הנך כולך ברכ החידוש!

חנן רובין (מפ"ם) :

תודה רבה! אחרי הערה חשובה זו של שר-החוזק אני ממשיך ואומר, שכספי קרן התמורה הם כספים משעבדים מבחינה פוליטית, ומעכבים מבחינה כלכלית את התפתחות המשק. כך הדבר לגבי קרן התמורה של השילומים: כל אחד יודע שענין זה מתחיל לתת ויתן עוד יותר אותותיו בקשר עם

אנו דורשים מס-רכוש שיוטל על בעליהן גדולים, בעלי הכנסות מ־50,000 ל"י ומעלה. כן אנו מציעים מס מיוחד על חברות זרות, שבארצנו הן משוחררות כמעט מכל חובה לשלם מס.

ברציני להעיר שתקציב זה, המכונה משום-מה תקציב פיתוח, לא הביא כלל וכלל לידי פיתוח. מפעלים רבים נסגרו, משקל התעשייה נמך מזה שהיה בשנים הקודמות. בשנת 1947 היה משקל התעשייה 26.5%, ואילו בשנת 1952 היה משקל התע"י שיה — 22%. בשנים האחרונות באה ירידה בייצור התעשייתי ב־20%. מספר הנפלים מן התעשייה נאמד ב־20,000. זאת אומרת כ־20% של המפרנסים. ידוע, ש־75% של הפוטנציאל התעשייתי משותק. נוסף לכך, תקציב הפיתוח, עליידי עצם מבנהו, עליידי אופן גיוס הכספים לכיסוי, אינו מרבה פיתוח, אלא מרבה אבטלה ומצמצם את כוח-הקניה. כיצד? את המ"קורות לכיסוי התקציב, את הכספים לתקציב הפיתוח מגייס סים לקרנות-תמורה, לכל מיני הלוואות-חוק, ואת זה מגייסים במידה רבה עליידי העלאת מחירי המצרכים, זאת אומרת על-ידי העלאת מחירים כללית ועליידי צמצום כוח-הקניה, שאחת מתוצאותיה הוא צמצום הייצור.

נוסף לכך, סיבה יסודית לירידת היצוא, לצמצום הייצור ולאבטלה, נעוצה בעובדה של ניתוק הדרגתי כמעט מאפשרות של מסחר בין ישראל לבין ארצות המדינות למ"ר לנו מרינת חמרי-גלם ומזון. כלומר, ארצות המוכנות למכור אותם הד"רים העשויים לקדם את פיתוח הארץ. אחת הסיבות לכך שה-יצוא נכסה רק 10% — 12% מכלל היצוא במסגרת-חוק, נעוצה בעובדה שסחר-החוק הישראלי מתנהל על בסיס חדר צודי. ישראל קונה כמעט רק מארצות-הברית, אך איננה מוכרת להן. ארצות-הברית נציפות את שווקינו: סחורות שאיננו בודרים, — אפילו הממשלה אינה בחרת אותן; אלה הן סחורות שקשה לבעליהן גדולים של ארצות-הברית לשווק בארצם. וארצות-הברית כמעט שאינן קונות מאתנו דבר.

על כן דורשים אנו פיתוח של יחסי מסחר עם כל אותן הארצות המוכנות למכור לנו והן, קודם כל, ארצות הסוציאליזם: בראשן ברית-המועצות. אני חושבת שתידוש היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לבין ברית-המועצות צריך וחייב לשמש מנוף להרחבה רצינית ומתמדת של קשרי המסחר עם ברית-המועצות צריך וחייב לשמש מנוף להרחבה רצינית ומתמדת של קשרי המסחר ברית-המועצות ויתר ארצות הסוציאליזם, כלומר עם אותן הארצות שהצהירו במפורש שהן מוכנות למכור לנו מכוניות וחמרי-גלם לא תמורת דולרים, אלא תמורת לירות ישראליות או בחליפין.

בבה אידלסון (מפא"י):
בדולרים.

אסתר וילנסקה (מק"י):

את מדברת שלא על סמך ידיעה. הן מוכנות למכור לנו במפורש לא תמורת דולרים, אלא בחליפין.

אנו דורשים, כאמור, מדיניות של הלאמת הרכיבות הזרים, מדיניות של דטלת מסים על בעלי הון זר, מדיניות של קשרי מסחר עם כל אותן הארצות המוכנות לגרום עליידי הנסחר אתנו לקידום הפיתוח של ארצנו.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים):

כנסת נכבדה, המסתייגים לא נענו לבקשתי שלא להאריך בהנמקה מאחר שפעמים רבות כבר התקיים ויכוח על נושא

תקציב הפיתוח היה מתקבל בדיוק בשעה, שבה יש להביא על פי החוק תקציב פיתוח לשנה הבאה.

שני תקציבי הפיתוח הזמניים — לשם מה זה? כדי להדגיש עד כמה ריק ובלתי-נחוץ הנוהג הזה, ובעיקר, לאור התנהגות הממשלה שתקציב הפיתוח שאנו עומדים לקבלו ביום 28 ליולי, הוא לפי החוק הזה תקציב פיתוח ל־1 ליוני עד 31 ביולי. כלומר, הכנסת תאשר היום בדיעבד את ההוצאות שהממשלה כבר עשתה בלי רשות. אין להניח שהממשלה תעשה הוצאות אלה בשלושה ימים שנשארו. אך לא זו בלבד. זה הוא בעצם יפוי-כוח לוועדת הכספים לאשר הוצאות לחודש שיים אלה. פירוש הדבר, שוועדת-הכספים תאשר בחודש אוגוסט תקציב הוצאות שכבר נגמר לפני כן — זה יפה מאד. יש לחייך ואולי יש לבכות, הגברת; הגברת מחייבת, אני שמח מאד שגלברת יש מצבר-רוח טוב...

בבה אידלסון (מפא"י):
איפה ההסתייגות?

יוחנן בדר (תנועת החרות):

לכן אני מציע, שהחוק הזה ייכנס לתקפו לא ב־1 ביוני אלא ביום קבלתו בכנסת.

בבה אידלסון (מפא"י):
אבל אין הסתייגות כזו, איפה?

יוחנן בדר (תנועת החרות):

יש הסתייגות כזאת. הסקירות של הגברת במקרה זה מוצגת דקת בהחלט — זוהי ההסתייגות שלי לסעיף 5.

ישנו ענין נוסף שהוא חמור מאד בעיני, היינו רגילים שלא להצביע נגד תקציב פיתוח, כל זמן שתקציב זה היה מירכב מכספים נגיים ולא היה להם ריח של דם יידי, כשכספי פיס אלה לא היו באים ממסחר בעפרות האבות, מפיוס ופשרה עם מרצחי עמנו. הפעם הצלחתם למצוא לכם מקור כספים — השילומים! לא יהיה לנו חלק בתקציב המבוסס על השילומים, ואנו נצביע נגדו. הגברת מעוניינת בהסתייגויות. אנו הצענו להיציא הכנסה טמאה זו מן ההכנסות המוצעות בתקציב, ובקשר לכך גם להקציב את התקציב הזה — ודאי, אין זה ביכולתה של הממשלה להיציא אף סכום מוגבל זה במשך שלושה ימים שנשארו מתקופת יוני-יולי.

אסתר וילנסקה (מק"י):

אדוני יושב-הראש, כנסת נכבדה, סיעת המפלגה הקומוניסטית הישראלית מציעה שינוי יסודי במבנה תקציב הפיתוח. אנו מתנגדים לשלושת המקורות הראשונים שבהם שאב תקציב הפיתוח את הכנסותיו: אנו מתנגדים לקרן השילומים, לה ענקה ולמלווה העצמאות. אנו מתנגדים למקורות זרים המממן ניח את תקציב הפיתוח. (ק ר י א א : זה לא חדש). זה לא חדש, יזבל זה נכון. אנו מתנגדים למקור של קרן השילומים בגלל הנזק הפוליטי שבו — בגלל העידוד הפוליטי הניתן דרכו לממשלת אדנאר לקידום המיליטאריזם הנאצי.

אנו מתנגדים לשני מקורות-היץ נוספים — ההענקה ומיל-וה העצמאית — בגלל הריבית הפוליטית והכלכלית הכרוכה בהם. במקום שלושת המקורות האלה אנו מציעים שלושה מקורות אחרים, העשויים לקדם את ישראל בדרך לעצמאית כלכלית, העשויים להיות מקורות חשובים של הכנסה. אנו מציעים להלאים ולהפעיל את זכויות האשלג, החשמל ובתי-החייק, השייכים לבעליהן זרים, ואשר אינטרס העצמאות הכלכלית והעצמאות הפוליטית דורשים את הגשתם.

הזדמנות לבסס את הצעתה, ואז יהיו הכנסות לתקציב הפיתוח. זוהי מקדמה לדיון על תקציב הפיתוח לשנת 1953/54.

ועכשיו להצעת חברי הכנסת בדר. הוא טוען טענה חזקה, ובמדיניותה אני שותף לו. בדרך כלל צריך להגמל מן ההר"ג של הגשת תקציבים בזמן מאוחר, אני מתכוון הן לתקציב הרגיל והן לתקציב הפיתוח. אנו צריכים לחתור לתיקון יסודי, שבסוף תודש מארס נאשר את התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח לכל ימות השנה. אני חושב גם שהחלטת ועדת הכנסת היתה ערוכה לקראת המטרה הזאת. אולם, לא יכולנו לעשות את הדבר בשנה זו משום שהתיקון בא במאוחר. אבל מוסכם גם עם האוצר שצריך להגיש את התקציבים בסוף דצמבר על מנת שוועדת הכספים תוכל להכיאם לאישור בסוף מארס.

שמענו מפי מנהל משרד האוצר הודעה, כי האוצר מתע"תד להכין גם תקציב מטבע חוץ. באופן שכאשר תדון הכנסת על התקציב הרגיל ועל תקציב הפיתוח, תדע גם מהי מדיניות האוצר לקביעת השימוש במטבע חוץ. לשם כך עומדים ליישב את הסתירה בין המועדים, על מנת שאפשר יהיה להכין תקציב מטבע חוץ מאפריל עד אפריל, באופן שהכנסת תוכל לדון על שלושה תקציבים יחד, שיש להם קשר גומלין חזק: התקציב הרגיל, תקציב הפיתוח ותקציב מטבע חוץ.

ואם אומר חברי הכנסת בדר שאין כל אפשרות להוציא במשך שלושה ימים 20 מיליון ל"י, הרי אין גם אפשרות להוציא 17.5 מיליון ל"י, כפי שהוא מציע. החטא משותף הוא לשני המציעים, ואני מציע לפני חברי הכנסת לא לקבל את ההסתייגויות שנומקו כאן.

היו"ר י. קליבוב :

אנו ניגשים להצבעה על ההסתייגויות לחוק תקציב הפיתוח (יוני-יולי 1953).

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. בדר לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. בדר לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברת הכנסת א. וילנסקה לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3 בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ח. רובין לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4 בנוסח הוועדה נתקבל.

ההצעה של חברי הכנסת י. בדר למחוק את סעיף 5 לא נתקבלה.

סעיף 5 בנוסח הוועדה נתקבל.

חוק תקציב הפיתוח (יוני-יולי 1953), תשי"ג—1953, נתקבל.

זה, ומאחר שאנו עומדים לפני ויכוח על חוק תקציב הפיתוח בכללו, אני סבר שצריכים לעשות אם א"ל בעקב תיהם ואשיב על כל הדברים שאמרו. בלא ספק, נצטרך לחזור לויכוח הזה בעת הקריאה הראשונה של תקציב הפיתוח, ולאחר מכן גם בקריאה השניה והשלישית. רצוני רק להעיר בקצרה הערות ענייניות אחדות.

חבר הכנסת רובין מציע להפעיל במשך שלושה ימים מקורות הכנסה, שלכל הרעית אי אפשר להפעילם במשך שלושה ימים. גם אילו קיבלנו את דעתו שאפשר להפעיל מילווה זהב, אי אפשר במשך שלושה ימים לקבל מילווה זהב בסך של 5,000,000 ל"י. (קריאה מס' ס' ל' מ' פ' מ' :ם :לך אסור להשתמש בארגומנטציה זו).

אשיב על דברי חברי הכנסת בדר, המתייחסים בדיוק לענין זה. הגשת התקציב לאישור לאחר שהכספים כבר הוצאו. מכל מקום, אם לי אסור, אין זאת אומרת שלך מותר, או שאפשר לקבל ברצינות הצעה לאשר בכנסת שלושה ימים למילווה זהב. (קריאה מס' ס' ל' מ' פ' מ' :ם :את הטענה הזאת אנו שומעים כבר שלוש שנים).

אין זאת אומרת שחברי הכנסת רובין יכול להפעיל ברצינות מילווה זהב במשך שלושה ימים. גם אילו היו חטאיו כשני, לא ילבין החטא של חברי הכנסת רובין, המציע לפני הכנסת לקבל מילווה זהב בסך 5,000,000 ל"י; זה היה נאה לילה שחפצו את האוצר של שלום עליכם; לכנסת אין הדבר הזה מחאים.

מה שנוגע למקדמה למס ההכנסה, הלא התחשבנו בזה כיצד זורמות ההכנסות. הכנסת אישרה מקדמה למס ההכנסה. אנחנו מקבלים מדי פעם בפעם מספרים ממנהל המילווה כיצד זורמת ההכנסה. אפשר להיות לא מרוצה מזה שההכנסות אינן נכנסות בקצב הרצוי לנו, אבל עלידי החלטה לא נגדיל את עצם ההכנסות באופן שנוכל להשתמש בחדשים יוני — יולי בארבעה מיליון לירות במקום בשני מיליון לפי חישובי האוצר.

דברי אלה מכונים גם להסתייגותה של חברת הכנסת וילנסקה; אי אפשר במשך שלושה ימים להפעיל את הלאמת הוכניות.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

אנו דורשים זאת כבר במשך חמש שנים.

ישראל גורי (יו"ר ועדת הכספים) :

יש פה חטא קדמון של הבוחרים שלא נתנו רוב לסיעת הקומוניסטים. אילו תמך הרוב של אורחי המדינה בסיעה הקרמוניסטית, היו מפעילים את ההצעה הזאת כבר לפני חמש שנים, אבל עובדה היא שהסיעה הקומוניסטית לא זכתה ברוב כזה, והעובדה היא שהרוב בכנסת לא קיבל את הצעתה של הסיעה הקומוניסטית. נניח שזה היה חטא, אבל לאחר שחטאנו, איננו יכולים לעשות את עצמנו לצחוק ולקבל את ההצעה להליאים את זכויות האשלג והחשמל, כי זה דורש גם הכנת חוק. אני מבין שדברים אלה נאמרו אך ורק לשם הפגנה.

אסתר וילנסקה (מק"י) :

האם אין מבצעים זאת רק מסיבות טכניות, או שאתם מתנגדים לכך באופן פוליטי ?

ישראל גורי (יו"ר ועדת הכספים) :

על כך אענה בעת הקריאה הראשונה של תקציב הפיתוח, שתתקיים בשבוע הבא. אז תהיה לחברת הכנסת וילנסקה

ז. הודעה אישית של חברה הכנסת א. ציולינג

היו"ר י. קליבנוב:

הודעה אישית לחברה הכנסת ציולינג.

אהרן ציולינג (מס"ם):

הודעתי באה לסלק חוב ישן באיחור טכני.

1. ב"11 במאי קיטרג ראש הממשלה, בהודעתו האישית במליאת הכנסת, וייחס לי סלוף בכוונה בהגהת "דברי הכנסת". נוצר רושם כאילו שיניתי בשאילתה שהגשתי לו לאחר שהיב עליה, ואין זה נכון. שאילתה זו, על השמטת שם הפלמ"ח מספר תולדות "עם ישראל" שהוצא עלידי צה"ל, בפרק "מלחמת העצמאות", היתה מונחת על שולחן ראש הממשלה תשעה חודשים בטרם השיב עליה. לא שיניתי בה אף אות אחת ואף לא הזכרתי בה תמונה כל שהיא.

2. המדובר הוא בשאלה נוספת, שהשמעתי ממקומי, לאחר שראש הממשלה הסביר את השמטת זכר הפלמ"ח בחוסר מקום, ונפלה טעות שמיעה ברישומה. הדבר לא היה שונה גם אילו תוקנה פליטת פה. בו ביום הגהתי את המלה "פרק" במלה "דף" ו"ספר". זכות כזו שמורה תמיד לגואם.

3. בין כה וכה לא נכונה המסקנה שהסיק ראש הממשלה בהאשימו אותי, כאילו תוכן מלה זו היה בו כדי להשפיע על תוכן תשובתי ולעשותה, כדבריי, "פסלטר". (אגב, ראש

הממשלה נטפל גם לדברי שנאמרו לאחר דברי תשובתי). וה' ראיה: בתשובתי בכתב לאותה שאלה נוספת שלי (שריפונים קרא אותה ביום 26 במארת בשם ראש הממשלה) הוא עצמו משתמש דווקא במלה "ספר". וכך נאמר באותה תשובה שבכ"תב: "נתברר לי, שכל הדבר הוא פרי דמיונו של חברה הכנסת א. ציולינג. בספר אין אף מלה אחת ואין אף שמץ תמונה על ביקורי באמריקה" (דברי הכנסת י"ט, עמוד 1722). בפירוש: "בספר אין" וכו'. נתי, איפוא, ספר ("עם ישראל" בהוצאת צה"ל) ונחזה: עמוד 165 בו, ושם לא "שמץ תמונה" וכו', כי אם התמונה שאת מציאותה ב"ספר" הכחיש ראש הממשלה.

4. אכן, בזאת חטאתי, את מספר הדף הוספתי בהגהת הסטיניגרמה, אולם לא בנוסח השאלה הנוספת שעליה השיב ראש הממשלה, כי אם בדברי שלאחר מכן. מראה מקום מותר תכיד וראש הממשלה, עלי-כל-פנים, לא היכשל בזאת.

בויכוח במקרה זה על מהות האמת יכול איפוא לשפוט כל אחד, בעמדו על העובדות לאמיתן.

היו"ר י. קליבנוב:

הישיבה תתחדש בשעה 20.30.

הישיבה ננעלה בשעה 19.28.